

HES-COMGEO s. r. o.

✉ Kostiviarska cesta 4
SK-974 01 Banská Bystrica
Slovenská republika

☎ (+421)-48-4285 153

☎ (+421)-48-4285 154

e-mail:

hes-comgeo@hes-comgeo.sk

Mesto Detva

✉ J. G. Tajovského 7
962 12 Detva
Slovenská republika

Ing. Ján Šufliarský
Primátor mesta

Protipovodňové opatrenia na vodnom toku Detviansky potok v Detve

Zámer

podľa zákona NR SR č. 24/2006 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie
a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

V Banskej Bystrici, december 2011

Obsah

I. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O NAVRHOVATEĽOVI	4
1. Názov	4
2. Identifikačné číslo.....	4
3. Sídlo	4
4. Meno, priezvisko, adresa, telefónne číslo a iné kontaktné údaje oprávneného zástupcu navrhovateľa.....	4
5. Meno, priezvisko, adresa, telefónne číslo a iné kontaktné údaje kontaktnej osoby, od ktorej možno dostať relevantné informácie o navrhovanej činnosti a miesto na konzultácie	4
II. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O NAVRHOVANEJ ČINNOSTI	5
1. Názov	5
2. Účel.....	5
3. Užívateľ.....	5
4. Charakter navrhovanej činnosti.....	5
5. Umiestnenie navrhovanej činnosti	5
6. Prehľadná situácia umiestnenia navrhovanej činnosti	6
7. Termín začatia a skončenia výstavby a prevádzky navrhovanej činnosti	6
8. Stručný opis technického a technologického riešenia.....	6
9. Zdôvodnenie potreby navrhovanej činnosti v danej lokalite.....	7
10. Celkové náklady.....	7
11. Dotknutá obec.....	7
12. Dotknutý samosprávny kraj	7
13. Dotknuté orgány.....	8
14. Povoľujúci orgán	8
15. Rezortný orgán	8
16. Druh požadovaného povolenia navrhovanej činnosti podľa osobitných predpisov	8
17. Vyjadrenie o predpokladaných vplyvoch navrhovanej činnosti presahujúcich štátne hranice	8
III. ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE O SÚČASNOM STAVE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA DOTKNUTÉHO ÚZEMIA...	9
1. Charakteristika prírodného prostredia vrátane chránených území	9
2. Krajina, krajinný obraz, stabilita, ochrana, scenéria.....	18
3. Obyvateľstvo, jeho aktivity, infraštruktúra, kultúrohistorické hodnoty územia	20
4. Súčasný stav kvality životného prostredia vrátane zdravia.....	28
IV. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O PREDPOKLADANÝCH VPLYVOCH NAVRHOVANEJ ČINNOSTI NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE VRÁTANE ZDRAVIA A O MOŽNOSTIACH OPATRENÍ NA ICH ZMIERNENIE	33
1. Požiadavky na vstupy	33
2. Údaje o výstupoch.....	33
3. Údaje o predpokladaných priamych a nepriamych vplyvoch na životné prostredie	35

4. Hodnotenie zdravotných rizík	41
5. Údaje o predpokladaných vplyvoch navrhovanej činnosti na chránené územia	41
6. Posúdenie očakávaných vplyvov z hľadiska ich významnosti a časového priebehu pôsobenia.	42
7. Predpokladané vplyvy presahujúci štátne hranice.....	44
8. Vyvolané súvislosti, ktoré môžu spôsobiť vplyvy s prihliadnutím na súčasný stav životného prostredia v dotknutom území	44
9. Ďalšie možné riziká spojené s realizáciou navrhovanej činnosti	44
10. Opatrenia na zmiernenie nepriaznivých vplyvov jednotlivých variantov navrhovanej činnosti na životné prostredie	44
11. Posúdenie očakávaného vývoja územia, ak by sa navrhovaná činnosť nerealizovala	46
12. Posúdenie súladu navrhovanej činnosti s platnou územnoplánovacou dokumentáciou a ďalšími relevantnými strategickými dokumentmi	46
13. Ďalší postup hodnotenia vplyvov s uvedením najzávažnejších okruhov problémov	47
V. POROVNANIE VARIANTOV NAVRHOVANEJ ČINNOSTI A NÁVRH OPTIMÁLNEHO VARIANTU.....	49
1. Tvorba súboru kritérií a určenie ich dôležitosti na výber optimálneho variantu	49
2. a 3. Výber optimálneho variantu alebo stanovenie poradia vhodnosti pre posudzované varianty a zdôvodnenie návrhu optimálneho variantu	50
VI. MAPOVÁ A INÁ OBRAZOVÁ DOKUMENTÁCIA	51
VII. DOPLŇUJÚCE INFORMÁCIE K ZÁMERU.....	52
VIII. MIESTO A DÁTUM VYPRACOVANIA ZÁMERU	53
IX. POTVRDENIE SPRÁVNOSTI ÚDAJOV	53

I. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O NAVRHOVATEĽOVI

1. Názov

Mesto Detva

2. Identifikačné číslo

00319805

3. Sídlo

Mestský úrad v Detve
J. G. Tajovského 7
962 12 Detva

4. Meno, priezvisko, adresa, telefónne číslo a iné kontaktné údaje oprávneného zástupcu navrhovateľa

meno:	Ing. Ján Šufliarský
funkcia:	Primátor mesta
adresa:	Mestský úrad v Detve, J. G. Tajovského 7, 962 12 Detva
telefón:	045/54 55 202
fax:	045/54 56 216
e-mail:	primator@detva.sk

5. Meno, priezvisko, adresa, telefónne číslo a iné kontaktné údaje kontaktnej osoby, od ktorej možno dostať relevantné informácie o navrhovanej činnosti a miesto na konzultácie

meno:	Ing. Anna Golianová
adresa:	Mestský úrad v Detve, oddelenie rozvoja, J. G. Tajovského 7, Detva
telefón:	045/54 10 477, 0918 607 081
fax:	045/54 56 216
e-mail:	anna.golianova@detva.sk
miesto na konzultácie:	Mestský úrad v Detve, oddelenie rozvoja, J. G. Tajovského 7, Detva

II. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O NAVRHOVANEJ ČINNOSTI

1. Názov

Protipovodňové opatrenia na vodnom toku Detviansky potok v Detve

2. Účel

Účelom navrhovanej činnosti je úprava a revitalizácia toku priamo spojená s dosiahnutím potrebnej úrovne ochrany príľahlého územia pred povodňami. Navrhovanými úpravami sa eliminujú pravdepodobné výskyty povodňových situácií v záujme ochrany príbrežných pozemkov, ako aj nehnuteľností na týchto pozemkoch.

3. Užívateľ

Mesto Detva

4. Charakter navrhovanej činnosti

Navrhovaná činnosť predstavuje úpravu a revitalizáciu Detvianskeho potoka pre zvýšenie prietokovej kapacity koryta a s tým súvisiace práce.

Navrhovaná činnosť v zmysle zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“), podlieha posudzovaniu podľa prílohy č. 8:

- tabuľky č. 10 - Vodné hospodárstvo:
  - položka č. 7 – objekty protipovodňovej ochrany, časť B - zisťovacie konanie

5. Umiestnenie navrhovanej činnosti

Kraj: Banskobystrický
 Okres: Detva
 Mesto: Detva
 Katastrálne územie: Detva

Pozemky, na ktorých bude stavba realizovaná:

Parcela	Druh a spôsob využitia pozemku	Výmera parcely (m ²)	Príslušnosť k ZÚO		Vlastník
			Zastavané územie	Mimo zast. územie	
Detviansky potok (KN C)					
865/1	vodné plochy	30483	✓		-
I. úsek (KN E)					
10800/101	vodné plochy	2448	✓		Mesto Detva
7-26074/4	vodné plochy	8612	✓		Lesy SR ŠP
7-10823/37	trvalé trávne porasty	248	✓		Mesto Detva
7-11243/9	ostatné plochy	319	✓		Mesto Detva
11241	ostatné plochy	12	✓		SPF a súkr. vlastníci
7-10823/412	zastavané plochy a nádvorja	187	✓		Mesto Detva

7-26075/102	vodné plochy	3784	✓		Lesy SR ŠP
II. úsek (KN E)					
7- 26075/2	vodné plochy	23211	✓		Lesy SR ŠP
32	záhrady	34	✓		Mesto Detva
33	vodné plochy	86	✓		Lesy SR ŠP
25742/1	ostatné plochy	11	✓		Mesto Detva
1710/3	vodné plochy	53	✓		Mesto Detva
1710/2	vodné plochy	284	✓		Mesto Detva
1710/1	vodné plochy	52	✓		Mesto Detva
1711/1	vodné plochy	19	✓		Mesto Detva
1700/1	ostatné plochy	3264	✓		Mesto Detva
1474/2	trvalé trávne porasty	247	✓		Mesto Detva

Pozn.: uvedené podľa registra C a E, Úradu geodézie, kartografie a katastra SR

Navrhovaná činnosť je umiestnená v meste Detva v dvoch úsekoch na Detvianskom potoku tečúcom v smere S - J cez zastavané územie. Dotknuté parcely Katastrálny úrad eviduje v katastri nehnuteľností C ako vodné plochy a v katastri E ako vodné plochy, zastavané plochy a nádvorcia, trvalé trávne porasty a ostatné plochy umiestnené v zastavanom území obce (viď tabuľku vyššie). Vlastníkmi uvedených pozemkov je prevažne samotné mesto Detva a Lesy SR.

6. Prehľadná situácia umiestnenia navrhovanej činnosti

Prehľadná situácia umiestnenia navrhovanej činnosti je prílohou 1 Zámeru.

7. Termín začatia a skončenia výstavby a prevádzky navrhovanej činnosti

Termín začatia a ukončenia výstavby a prevádzky navrhovanej činnosti je závislý od termínu schválenia Žiadosti o nenávratný finančný príspevok pre projekt „Protipovodňové opatrenia na vodnom toku Detviansky potok v Detve“. Predpokladaný termín začatia prác je v roku 2012.

8. Stručný opis technického a technologického riešenia

Z dôvodov významne limitujúcich možnosti variantného riešenia navrhovanej činnosti navrhovateľ požiadal listom zo dňa 6.12.2011 Obvodný úrad životného prostredia Zvolen o upustenie od požiadavky variantného riešenia navrhovanej činnosti podľa § 22, ods. 7, zákona NR SR č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v znení neskorších predpisov.

Obvodný úrad životného prostredia vo Zvolen listom č. A/2011/02090-2 z dňa 15.12.2011 podľa § 22, ods. 7, zákona NR SR č. 24/2006 Z. z. upustil od požiadavky variantného riešenia zámeru (viď textovú prílohu zámeru). Zámer vypracovaný podľa § 22 a prílohy č. 9 zákona bude obsahovať jeden variant činnosti, ako aj nulový variant, tzn. variant stavu, ktorý by nastal, ak by sa zámer neuskutočnil. Zároveň však upozornil, že ak z pripomienok predložených k zámeru podľa § 23 ods. 4 vyplynie potreba posudzovania ďalšieho reálneho variantu navrhovanej činnosti, zohľadní sa táto skutočnosť v ďalšom konaní podľa zákona.

Navrhovaná činnosť je posudzovaná okrem **nulového variantu** (tzn. stav, ktorý by nastal, keby sa navrhovaná činnosť neuskutočnila) **v jednom variante činnosti**.

Detviansky potok je pravostranným prítokom Slatiny, do ktorej ústi juhozápadne od Detvy. Koryto Detvianskeho potoka je v celom intraviláne mesta upravené, úpravy boli realizované v rôznych obdobiach. Prvé už začiatkom 30-tich rokov 20. storočia (1932-1937). Ďalšie etapy súvislejšej úpravy súviseli s postupujúcou urbanizáciou územia (Sídliisko) - v 60-tich rokoch boli realizované úpravy v úseku od štátnej cesty Zvolen-Lučenec po most nad

roľníckym družstvom. Správca toku Lesy SR priebežne realizoval čistenie koryta od nánosov, avšak dôslednejšie len v predchádzajúcom období.

Navrhované protipovodňové opatrenia vychádzajú zo súčasného, nevyhovujúceho stavu koryta Detvianskeho potoka. Tento sa prejavuje hlavne zanesením prietokového profilu koryta nánosmi, ako aj ich následným zarastaním vegetáciou. Pri zmenšení (zúžení) prietokového profilu dochádza k zvýšeniu rýchlosti vody a postupnému poškodzovaniu opevnenia koryta. Pri vyšších prietokoch vody môže toto spôsobiť až vyliatie vody z koryta a poškodenie objektov na príbrežných pozemkoch (škola, nákupné centrá, súkromné pozemky a objekty, komunikácie...).

Navrhované práce na protipovodňových opatreniach budú realizované v dvoch ucelených (samostatných) úsekoch toku. Tieto úseky boli popri ich nepriaznivom stave koryta (veľké nánosy...) vyčlenené aj s ohľadom na jednoznačnú a bezproblémovú majetkovú podstatu dotknutých pozemkov.

Podľa absolútneho staničenia toku sa jedná o nasledovné úseky:

1. úsek: km 1,190 až 2,015 v dĺžke 825 m
2. úsek: km 3,055 až 4,365 v dĺžke 1310 m

Navrhovaná činnosť pozostáva z:

- odstránenia nánosov z koryta v záujme zvýšenia prietokovej kapacity koryta a s tým súvisiace práce
- odstránenia krovín z prietokového profilu koryta s ich následným využitím
- výrubu stromov vrastených v úprave koryta s ich spracovaním
- rekonštrukcie základov múrikov
- rekonštrukcie kamenného muriva na stupňoch a pobrežných múrikoch
- rekonštrukcie poškodenej dlažby z lomového kameňa
- osadenia lavičiek tak, aby bola zabezpečená prietokosť potoka

V priebehu prác bude uskutočňované čistenie znečistených komunikácií (odstraňovanie blata, umytie vozovky, očistenie krajníc komunikácií).

9. Zdôvodnenie potreby navrhovanej činnosti v danej lokalite

Navrhované protipovodňové opatrenia na Detvianskom potoku vychádzajú zo súčasného nevyhovujúceho stavu. Tento sa prejavuje hlavne zanesením prietokového profilu koryta nánosmi, ako aj ich následným zarastaním vegetáciou. Pri zmenšení (zúžení) prietokového profilu dochádza k zvýšeniu rýchlosti vody a postupnému poškodzovaniu opevnenia koryta. Pri vyšších prietokoch vody môže toto spôsobiť až vyliatie vody z koryta a poškodenie objektov na príbrežných pozemkoch (škola, nákupné centrá, súkromné pozemky a objekty, komunikácie a pod.).

10. Celkové náklady

Predpokladané náklady: cca 500 000,00 €

11. Dotknutá obec

Mesto Detva

12. Dotknutý samosprávny kraj

Banskobystrický samosprávny kraj

13. Dotknuté orgány

Obvodný úrad životného prostredia Zvolen, Nám. SNP 96/50, 960 01 Zvolen
Obvodný úrad pre cestnú dopravu a pozemné komunikácie vo Zvolene, Študentská 12, 960 01 Zvolen
Obvodný úrad Zvolen, Stále pracovisko v Detve, Záhradná 12, 962 12 Detva
Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom vo Zvolene, Nádvorná 3366/12, 960 01 Zvolen
Okresné riaditeľstvo hasičského a záchranného zboru Zvolen, Nám. SNP 35/48, 960 01 Zvolen

14. Povoľujúci orgán

Mesto Detva
Obvodný úrad životného prostredia Zvolen, Nám. SNP 96/50, 960 01 Zvolen

15. Rezortný orgán

Ministerstvo životného prostredia SR

16. Druh požadovaného povolenia navrhovanej činnosti podľa osobitných predpisov

1. Povolenie orgánu štátnej vodnej správy na uskutočnenie a zmenu vodnej stavby ako aj jej povolenie na uvedenie do prevádzky podľa §26 zákona č. 364/2002 Z.z. o vodách v znení neskorších predpisov.
2. Povolenie na výrub drevín, v zmysle §47 zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov.

17. Vyjadrenie o predpokladaných vplyvoch navrhovanej činnosti presahujúcich štátne hranice

Vplyvy zámeru nepresahujú štátne hranice.

III. ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE O SÚČASNOM STAVE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA DOTKNUTÉHO ÚZEMIA

1. Charakteristika prírodného prostredia vrátane chránených území

Dotknuté územie navrhovanej činnosti je vymedzené jej priestorovým usporiadaním v území. Navrhovaná činnosť bude realizovaná v katastrálnom území mesta Detva, v jej zastavanom území, v dvoch úsekoch Detvianskeho potoka v mestskej časti Sídliisko a Historická časť. Niektoré charakteristiky prírodného prostredia sú však uvádzané i pre širšie okolie navrhovanej činnosti.

Geomorfologické pomery

Katastrálne územie mesta Detva sa nachádza na rozhraní kotliny a pohoria. V zmysle členenia Slovenska podľa geomorfologických jednotiek (*Mazúr, Lukniš in Atlas krajiny SR, 2002*) patrí celý kataster Detvy do Alpsko-himalájskej sústavy, podsústavy Karpaty, provincie Západné Karpaty a oblasti Slovenského stredohoria. V rámci nej do dvoch, resp. troch geneticky rozdielnych geomorfologických celkov.

Centrálnu časť k.ú. zaberá celok Zvolenská kotlina s podcelkami Detvianska kotlina a Rohy. Severnú časť k.ú. zaberá geomorfologický celok Poľana s podcelkami Vysoká Poľana a Detvianske predhorie. Do južnej časti katastrálneho územia zasahuje aj celok Ostrožky. Celky Poľana a Ostrožky sú neogénnymi sopečnými pohoriami a Zvolenská kotlina neogénnou kotlinou.

Samotné dotknuté územie je súčasťou celku Zvolenská kotlina a podcelku Detvianska kotlina. Detvianska kotlina tvorí najvýchodnejšiu časť Zvolenskej kotliny medzi Rohami a Slovenským Rudohorím. Charakteristická je výskytom riečnych náplavových foriem. Depresná poloha kotliny podmieňuje koncentráciu tokov a hydrologickú os oblasti – Slatinu, ktorá tečie na západ, súbežne so štátnou cestou č.1/50 a so železničnou traťou Zvolen-Lučenec.

Z hľadiska morfológicko-morfometrických typov reliéfu (*Tremboš, Minár in Atlas krajiny SR, 2002*) sú v dotknutom území zastúpené horizontálne a vertikálne rozčlenené roviny. V širšom okolí sú zastúpené nerozčlenené roviny, stredne až silne členité pahorkatiny, ale i silne až veľmi silne členité vrchoviny.

Prevládajúcou základnou morfoštruktúrou v území je vulkanická bloková štruktúra Slovenského stredohoria. Ide o negatívne morfoštruktúry: priekopové prepadliny a morfoštruktúrne depresie kotlin.

Geomorfologické pomery (*Atlas krajiny SR, 2002*) zaraďujú dotknuté územie a jeho okolie do základných typov erózo-denudačného reliéfu - reliéf kotlinových pahorkatín. Reliéf Detvianskej kotliny má akumuláčno-erózný charakter. Aj v súčasnosti je reliéf Detvianskej kotliny ovplyvňovaný slabými až stredne silnými fluvialnými eróznymi procesmi s miernym až stredne silným pohybom svahových hmôt s intenzívnou výmloľovou eróziou. Charakteristickou formou reliéfu sú aj početné úvalinovitité doliny (najmä potoky mimo zastavaného územia majú tvar úvalinovitých dolín a úvalín kotlin a brázd).

Západne od dotknutého územia, mimo zastavaného územia Detvy je zastúpený vrchovinový reliéf s vulkanickými centrami prevažne efuzívnych a stratovulkanických kúžeľov, čiastočne aj extruzívnych centier. Pestrý reliéf je podmienený striedaním odolných andezitových lávových prúdov s menej odolnými tufmi a tufitmi. Krajinu pod Poľanou spestrujú skalné bralá a vyvýšeniny (erózne trosky), ktoré sú pozostatkami lávových prúdov alebo vzniknutých parazitických kráterov a hlboké doliny typu „V“ bez nivy alebo len so slabo vyvinutou nivou.

Najnižší bod v katastri mesta je na hranici so susedným katastrom Stožok pri rieke Slatina vo výške 368 m n. m. Najvyšší bod sa nachádza v severnej časti na svahoch Poľany vo výške 1175 m n. m. Výškový rozdiel je 807 m. Dotknuté územie leží v nadmorskej výške cca 375 - 430 m n.m. Reliéf územia je prevažne rovinný s minimálnou energiou.

Geologické pomery – tektonika územia, geodynamické javy, ložiská nerastných surovín

Tektonika

Tektonická schéma slovenskej časti Západných Karpát zaradzuje dotknuté územie k neogénnym vulkanitom (Biely et al. in Atlas krajiny SR, 2002).

Základné tektonické členenie:	Vnútrotné Západné Karpaty
Tektonická etapa	Neoalpínske tektonické štruktúry Západných Karpát
Skupiny naložených formácií	Formácie vnútrotných Západných Karpát naložené na paleoalpínsku príkrovovú sústavu
Naložené formácie	Neovulkanické komplexy
Typy naložených formácií	Orogénne alkalicko-vápenaté bazaltovo-andezitovo-ryolitové vulkanity so vzťahom k zaoblúkovej extenzii
Popis	vrchnobádenské diferencované horniny vo výplni kalder a grabenov: brekie a tufy

Geologické pomery

Geologická stavba širšieho okolia navrhovanej činnosti je veľmi pestrá, v prevažnej miere tvorená neogénnymi vulkanitmi stratovulkánu Poľana a stratovulkánu Javorie. Tvorené sú pyroxenickými a amfibolicko-pyroxenickými andezitmi, ryolitmi a ryodacitmi.

Zaradenie územia z hľadiska regionálneho geologického členenia je uvedené v nasledujúcej tabuľke:

Jednotka I. rádu (oblasť, pásma)	neovulkanity
Jednotka II. rádu (podoblasť, zóna)	stredoslovenské neovulkanity
Jednotka III. rádu	stratovulkán Poľany stratovulkán Javoria

Na malej ploche do detvianskeho katastra (na jeho východnom okraji) zasahuje podložný komplex veporika, granitoidné horniny, intenzívne narušené a zvetrané porfýrické granodiority až granity.

Dotknuté územie je situované do Zvolenskej kotliny. Zvolenská kotlina je neogénnou kotlinou, ktorej podložie tvoria prevažne druhohory krížňanského a chočského príkrovu. Výplň kotliny je tvorená bazálnymi zlepencami a tufitickými ílmi s uhľovými slojmi sarmatského veku. V ich nadloží sú andezitové tufy, brekie, zlepence s prímiesami ílov a kremitých hliniek, ktoré sú zložené z kremitých schránok rozsievok. Najvyššie sa nachádzajú zlepencové polohy s prevládajúcimi okruhliakmi druhohôr, kryštalinika a paleogénu, ako aj vrchnopliocénna štrková formácia (ÚPN Mesta Detva, 2006).

Podľa Geologickej mapy Stredoslovenských neovulkanitov (Konečný, Lexa, 1984) sa na geologickej stavbe dotknutého územia a jeho okolia podieľajú:

- fluviálne sedimenty – sa viažu na centrálnu časť Detvy a ťahnu sa pozdĺž tokov v území. Sú zastúpené priamo v miestach realizácie navrhovanej činnosti. Ide o litofaciálne nečlenené nívne hliny alebo piesčité až štrkovité hliny dolinných nív a nív horských potokov.
- deluviálno-fluviálne sedimenty – nadväzujú na fluviálne sedimenty, ktoré vyplňajú aj nivy viacerých drobných prítokov. Majú charakter prevažne ronových hlin, piesčitých hlin s úlomkami, jemnozrnných pieskov a splachov zo spraší.
- deluviálne sedimenty – nadväzujú na fluviálne sedimenty. Majú charakter hlinito-kamenitých svahovín a sutín, resp. ide o nerozlíšené svahoviny a sutiny.

Na kvartérne horniny nadväzujú horniny neogénu. V južnej až juhovýchodnej časti územia na fluviálne sedimenty nadväzujú lávové prúdy amfibolicko-pyroxenických andezitov. Vystupujú v stratovulkanických a efuzívnych komplexoch spodného až stredného sarmatu stredoslovenských neovulkanitov. Lávové prúdy amfibolicko-

pyroxénických andezitov sú prevažne hrubšie, max. až 100 m. Tvorí ich andezit doskovitej alebo blokovej odlúčnosti.

Epiklastické vulkanické brekcie, konglomeráty a pieskovce ryodacitov a andezitov vystupujú SV od Detvy v strelnickej formácii stratovulkánu Poľana. Súvislý horizont hrúbky do 50 – 65 m leží v nadloží kryštalinika alebo starších andezitových vulkanitov. Jedná sa o mnohonásobné striedanie polôh epiklastických vulkanických siltovcov, pieskovcov a drobných až strednozmerných brekcií až konglomerátov, sporadicky sú prítomné aj polohy redeponovaných pemzových tufov. Horniny sú mierne až dobre triedené, zvrstvené. Materiál predstavujú ryodacity, ryodacitový perlit, ryodacitová pemza, pyroxenické andezity a pyroxenicko-amfibolické andezity. Západne od Detvy sa vyskytujú extrúzie amfibolicko-pyroxenických andezitov a redeponované pyroklastiká kyslých andezitov. Extrúzie majú nepravidelnú, blokovú alebo doskovitú odlúčnosť. Andezit je tmavosivý a sivočierny, masívny, stredno- až hruboporfyrický. Pri okrajoch telies je pozorovať pásma autoklastickej brekciácie. Redeponáty sú nezvrstvené o hrúbke 20 až 120 m. Prítomne sú úlomky veľkosti 3-10 cm, ojedinele 30-40 cm. Úlomky tvorí celistvý amfibolicko-pyroxenický andezit, ktorý je ojedinele pórovitý. Prevládajúci matrix je piesčito-tufový, s ojedinelými úlomkami andezitu.

Členitá krajina Detvy je pozostatkom dávnej sopečnej činnosti a pestrého vývoja. Severná, zalesnená časť územia Detvy je súčasťou Chránenej krajinskej oblasti Poľana. Prírodné pamiatky Kaľamárika a Melichova skala patria medzi najzaujímavejšie geologické výtvory, vzniknuté sopečnou činnosťou Poľany a najznámejšie chránené lokality Detvy.

Geologická mapa dotknutého územia je súčasťou prílohy zámeru.

Inžinierskogeologické pomery

Z hľadiska inžinierskogeologickej rajonizácie (*Atlas inžinierskogeologických máp SSR, 1988*) leží územie:

- v regióne neogénnych vulkanitov, v oblasti vulkanických vrchovín – Zvolenská vrchovina
- v rajónoch:
  - rajón údolných riečnych náplavov (rajón kvartérnych sedimentov)
  - rajón pyroklastických hornín (rajón predkvartérnych hornín)

Geodynamické javy

Významnú úlohu pri morfológickom formovaní územia majú svahové pohyby. Ich vznik a rozvoj je podmienený najmä priaznivou geologicko-tektonickou stavbou a svahovitosťou terénu.

Územie je radené do oblasti II. radu, t.j. nestabilné tvary sa vyskytujú lokálne ako mikrozosuny až mezozosuny – potenciálne oblasti mikrozosunov až mezozosunov, ktoré sa viažu na sieť dolín (*Urbánek in Atlas SSR, 1980*).

Vzhľadom na nízku energiu reliéfu dotknutého územia a jeho situovanie do zastavanej časti k.ú. Detva je územie relatívne stabilné.

Reliéf dotknutého územia je ovplyvňovaný slabými fluvialnými eróznymi procesmi s miernym pohybom svahových hmôt, miestami s intenzívnou výmoľovou eróziou. V zastavanom území sa výmoľová erózia prejavuje v malom rozsahu.

Seizmicita

Seizmicita na Slovensku je determinovaná jej geologickou históriou a tektonikou. Podľa mapy seizmického ohrozenia v hodnotách makroseizmickej intenzity (*Atlas krajiny SR, 2002*) a platnej STN 730036 patrí územie mesta a jeho okolia do 6 - 7° MSK-64. Tejto oblasti sa priradujeme špičkové seizmické zrýchlenie 1,0 – 1,29 m/s². Pri výpočte konštrukcií je potrebné postupovať v súlade s ustanoveniami STN 73 0031.

Ložiská nerastných surovín

V území navrhovanej činnosti sa nenachádzajú žiadne ložiská nerastných surovín.

Tie sa vyskytujú len v širšom okolí (viď nasledujúcu tabuľku).

V širšom okolí a zároveň najbližšie k dotknutému územiu sa okrem iných vyskytujú:

Lokalita	Detva - Piešť	Stožok I.	Stožok
Typ suroviny	stavebný kameň	stavebný kameň	stavebný kameň
Veľkosť ložiska	ložiskový výskyt (< 1 mil. m ³)	ložiskový výskyt (< 1 mil. m ³)	ložiskový výskyt (< 1 mil. m ³)
Genetický typ	blyskovická formácia Javoria	rohovská formácia Javoria	rohovská andezit. formácia Javoria
Stratigrafia	báden	báden	báden
Použitie	hrubá kamen. výroba, menej drvený kameň	obaľované zmesy, dlažobné kocky, murivo	obaľované zmesy, dlažobné kocky

Zdroj: www.geology.sk

Voda – vodné toky, vodné plochy, podzemné vody, vodohospodársky chránené územia

Vodné toky

Podľa slovenského hydrografického členenia patrí dotknuté územie do oblasti povodia Hrona, Ipľa a Slanej a do čiastkového povodia Hrona (hydrologické číslo 4-23).

Z hľadiska režimu odtoku leží dotknuté územie v oblasti vrchovinnno-nízinnej s dažďovo-snehovým typom režimu odtoku. K akumulácii vody dochádza v mesiacoch december až február. Maximá vodnosti tokov sú v mesiacoch marec až apríl. Maximálne priemerné mesačné prietoky sa vyskytujú väčšinou v marci (IV, II), minimálne prietoky v septembri. Koncom jesene a začiatkom zimy sa prejavuje výrazné podružné zvýšenie vodnosti.

Hlavným recipientom v rámci širšieho územia je rieka Slatina, ktorá pramení pod vrchom Päťina. V katastrálnom území mesta Detva preteká v smere V – Z južnou časťou intravilanu mesta v prirodzenom koryte v súbehu so štátnou cestou Zvolen – Lučenec. Prirodzené koryto rieky Slatina nemá dostatočnú kapacitu na prevedenie veľkých vôd – povodie rieky Slatina v tomto úseku je pomerne málo zalesnené, čo spôsobuje rýchly odtok povrchových vôd. Správcom rieky Slatina je SVP š.p. – Povodie Hrona Banská Bystrica – číslo toku 031.

Hlavným recipientom dotknutého územia je Detviansky potok, pretekajúci Detvou v smere S – J, ktorý je pravostranným prítokom Slatiny. Dĺžka hlavného toku Detvianskeho potoka je 13,38 km. Detviansky potok pramení približne 750 m juhozápadne od kóty Predná Poľana (1367 m n.m.) v nadmorskej výške 1225 m.

Od prameňa tečie v smere S – JZ po lokalitu Kostolná, odtiaľ prevažne na J. Preteká od severu do historickej časti mesta a ďalej cez sídlisko až po sútok s riekou Slatina za štátnou cestou Zvolen – Lučenec. Do rieky Slatina sa ako pravostranný prítok vlieva v nadmorskej výške 365 m medzi lokalitami Veľké Horevodie a Dolný mlyn.

V celom intraviláne mesta je Detviansky potok upravený do lichobežníkového tvaru s čiastočným opevnením dna a brehov potoka kamennou dlažbou. Detviansky potok je v správe Štátnych lesov SR. Prietok Q_{100r} v profile nad mostom štátnej cesty je 90,0 m³/s.

V súčasnosti sú v koryte Detvianskeho potoka značné nánosy sedimentov s biologickým porastom, čo má nepriaznivý vplyv na odtokové pomery – číslo toku 128.

K úpravám toku dôjde v 2 úsekom:

1. úsek - hydrologické číslo povodia: 4-24-03-025
2. úsek - hydrologické číslo povodia: 4-24-03-023

Katastrálnym územím mesta Detva pretekajú aj tieto ďalšie toky :

- potok Trstená, ľavostranný prítok Detvianskeho potoka – číslo toku 130 s prítokmi Brezinský potok a Majerovo
- potok Nemecká, ľavostranný prítok potoka Trstená – číslo toku 129.
- Jelšov potok, ľavostranný prítok Detvianskeho potoka – číslo toku 134
- potok Dolinka, pravostranný prítok Detvianskeho potoka – číslo toku 133

Všetky tieto menšie potoky majú prirodzené koryto s brehovými porastmi a úpravami len v malom rozsahu.

Vodné plochy

Vodné plochy sa v dotknutom území nenachádzajú. V širšom okolí je väčšou vodnou plochou vodárenská nádrž Hriňová, ktorá je zdrojom vody, okrem iných, aj pre mesto Detva.

Podzemné vody

Hydrogeologické pomery sú odrazom geologicko-tektonickej stavby územia, blízkosti vodných tokov a nádrží, litologických pomerov, mechanicko-fyzikálnych a chemických vlastností hornín, ktorými podzemná voda preteká, zrážkovej činnosti, reliéfu terénu, vegetačného pokryvu a činnosti človeka.

Podľa hydrogeologickej rajonizácie Slovenska (Šuba et al., 1981) leží dotknuté územie v hydrogeologickom rajóne V 083 Neovulkanity pohoria Poľana a časti Zvolenskej kotliny.

Rajón je na juhu ohraničený riekou Slatina, ďalej hraničí s neogénom Zvolenskej kotliny a na východe s kryštalinickými horninami.

Rajón je budovaný vulkanickými horninami, prevažne andezitami a ich vulkanoklastikami. Obeh podzemných vôd prebieha v puklinovo-pórovom prostredí. Výdatnosti prameňov ojedinele presahujú 1, 0 – 2,0 l/s. Časť podzemných vôd je odvádzaná povrchovými tokmi a časť ich prestupuje skryte do Zvolenskej kotliny. Vzhľadom na stratovulkanickú stavbu masívu Poľany sú vnútorné svahy poľany chudobnejšie na pramene, vyskytujú sa tu väčšinou len suťové pramene. Hydrogeologicky relatívne priaznivé môžu byť oblasti na obvode Poľany s väčšou mocnosťou vulkanoklastík a tektonicky porušené horniny. Rajón nebol hydrogeologicky skúmaný. Studne vyvŕtané na okraji rajónu dosahovali výdatnosti od niekoľkých desiatín do 5 l/s.

Vodohospodársky chránené územia a využívanie vôd

Miera právnej ochrany vodného fondu je hodnotená vo väzbe na platné právne predpisy na úseku ochrany vôd. Ochranu vôd upravuje najmä zákon 364/2004 Z. z. o vodách v znení neskorších predpisov.

➤ *chránená vodohospodárska oblasť*

Oblasti, ktoré svojimi prírodnými podmienkami tvoria významnú prirodzenú akumuláciu povrchových a podzemných vôd, sú v zmysle Nariadenia vlády č. 13/1987 Zb. o niektorých chránených oblastiach prirodzenej akumulácie vôd, chránenými oblasťami prirodzenej akumulácie vôd.

Navrhovaná činnosť sa nenachádza na území chránenej vodohospodárskej oblasti. Cca 4 km JV sa nachádza CHVO Horného toku Ipľa, Rimavice a Slatiny.

➤ *vodohospodársky významné vodné toky a vodárenské vodné toky*

Vyhláška MŽP SR č. 211/2005 ustanovuje zoznam vodohospodársky významných vodných tokov a vodárenských vodných tokov. V zmysle uvedenej vyhlášky Detviansky potok (číslo hydrologického poradia 4-23-03-023) nie je zaradený k vodohospodársky významným vodným tokom ani vodárenským vodným tokom.

➤ *ochranné pásma vodných zdrojov*

Členia sa na ochranné pásmo I., II., a III. stupňa. Navrhovaná činnosť nezasahuje do žiadneho ochranného pásma vodných zdrojov.

➤ *citlivé a zraniteľné oblasti*

Nariadením vlády SR č. 617/2004 Z. z. boli ustanovené citlivé a zraniteľné oblasti na území Slovenskej republiky. Za citlivé oblasti sa podľa tohto nariadenia považujú vodné útvary povrchových vôd, ktoré sa nachádzajú na území SR alebo ním pretekajú. Za zraniteľné oblasti sa podľa tohto nariadenia vlády považujú pozemky poľnohospodársky využívané v k.ú. obcí uvedených v zozname v prílohe 1 citovaného nariadenia vlády. Okres Detva nie je zaradený k zraniteľným oblastiam.

➤ *ochranné pásma prírodných liečivých a minerálnych zdrojov*

Ochrana prírodných liečivých zdrojov a prírodných minerálnych zdrojov a ochranné pásma sa určujú na základe podmienok vyplývajúcich z hydrogeologického kolektora podzemnej vody a ďalších prírodných faktorov. Prírodné liečivé a minerálne vody sa v území nenachádzajú.

Ovzdušie – teploty, zrážky, veternosť

Podľa klimatických oblastí Slovenska (*Atlas krajiny SR, 2002*) patrí dotknuté územie do oblasti mierne teplej, s priemerne menej ako 50 letných dní za rok, kde priemerná teplota vzduchu v júli neklesne pod 16 °C, denné maximum teploty vzduchu neklesne pod 25 °C a okrsku mierne teplého, mierne vlhkého, pahorkatinového až vrchovinového.

Dlhodobá priemerná ročná teplota vzduchu v Detvianskej kotline dosahuje hodnotu cca 7 – 7,9°C, so stúpajúcou nadmorskou výškou klesá na 4 °C (Poľana), pričom najteplejším mesiacom v roku je júl (17,7 °C v kotline) a najchladnejším február (-1,6 °C v kotline). Priemerné teploty sú -4,5°C v zime a 18°C v lete. Amplitúda teplôt dosahuje 19 – 20 °C. Okolité vyššie polohy sa vyznačujú nižšími priemernými mesačnými teplotami v závislosti od nadmorskej výšky, expozície svahov a cirkulácie vzduchu. V zimnom období možno pozorovať častý výskyt inverzií, keď teplota v podhorských oblastiach je porovnateľná alebo vyššia ako v údolných lokalitách.

Priemerné ročné množstvo zrážok sa pohybuje okolo 700 mm.

Veterné pomery sú ovplyvnené orografickým profilom širšieho alebo bližšieho okolia konkrétnej oblasti. Prevládajúce prúdenie je v kotline zo smerov V-JV a SZ-Z, vo vrcholových polohách je prúdenie určované predovšetkým všeobecnou cirkuláciou ovzdušia, prevláda prúdenie zo smerov S-SZ a JV-J. V chránených kotlinových polohách je veternosť mala, vyskytuje sa tu v priemere 40 - 50 % situácií s bezvetrím až slabým prúdením vzduchu. Priemerná ročná rýchlosť vzduchu je vo Vígľaši 3,2 m.s-1, v otvorených polohách veternosť vzrastá.

Pôdne pomery

Pôdne typy, pôdne druhy, bonita pôdy

Pôdy vznikli v procese historického vývoja v dôsledku interakcie medzi geologickými, klimatickými a biotickými faktormi na určitom stanovišti. Na základe týchto pôdotvorných faktorov a kvality pôdotvorných substrátov sa v dotknutom území a jeho širšom okolí vytvorili nasledovné pôdy (*Šály, Šurina in Atlas krajiny SR, 2002*):

- fluvizeme glejové, sprievodné gleje z karbonátových a nekarbonátových aluviálnych sedimentov - charakteristická je vysoká hladina podzemnej vody a prítomnosť glejového horizontu umiestneného pod humusovým horizontom. Ich výskyt je viazaný často na okraje alúvií, na kontakt so svahmi, pretože v týchto miestach sa hromadí i voda svahová z priľahlého územia. Sú to pôdy stredne ťažké, lokálne ľahké. Tieto pôdy sa viažu najmä priamo na miesto realizácie navrhovanej činnosti.
- pseudogleje modálne, kultizemné a luvizemné nasýtené až kyslé zo sprašových hĺn a svahovín. Sú to pôdy s tenkým svetlým humusovým horizontom, pod ktorým je vyluhovaný eluviálny horizont a hlboký B horizont s výrazným oglejením, ktoré sa vyskytuje aj v eluviálnom horizonte. Celý profil je sezónne výrazne prevlhčený v dôsledku nízkej priepustnosti B horizontu pre vodu. Na povrchu sú pôdy stredne ťažké až ťažké (veľmi ťažké). V širšom okolí sú zastúpené i pseudogleje modálne na polygenetických hlinách so skeletom, stredne ťažké až ťažké.
- kambizeme modálne a kultizemné nasýtené až kyslé, sprievodné rankre a kambizeme pseudoglejové zo stredne ťažkých až ľahších skeletnatých zvetralín nekarbonátových hornín. Sú to pôdy s rôzne hrubým svetlým humusovým horizontom pod ktorým je B horizont zvetrávania skeletnatých substrátov s rôznym, väčšinou však vyšším obsahom skeletu. Kambizeme pseudoglejové sú s výrazným oglejením v B horizonte. Vyskytujú sa i kambizeme luvizemné na minerálne bohatých zvetralinách vulkanitov, stredne ťažké.

Pôdy sú prevažne piesčito-hlinité a hlinité, bez skeletu alebo slabo skeletovité, v širšom okolí stredne až silno skeletovité.

Podľa zákona č. 220/2004 Z.z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov sú všetky poľnohospodárske pôdy podľa príslušnosti do bonitonovaných pôdno-ekologických jednotiek

(BPEJ) zaradené do 9 skupín kvality pôdy. Osobitná ochrana je zákonom ustanovená pre najkvalitnejšie poľnohospodárske pôdy, zaradené podľa kódu BPEJ do 1. až 4. skupiny.

Navrhovaná činnosť je na kontakte s nasledujúcimi BPEJ: 0711002, 0757202, 0761445.

Pôdy sú zaradené k 5. - 9. skupine kvality pôdy – pôdy so stredným a nízkym produkčným potenciálom.

Mapa bonitovaných pôdno-ekologických jednotiek je v prílohe zámeru.

Náchylnosť pôdy na degradáciu a kontamináciu

Medzi hlavné prejavy fyzikálnej degradácie v SR patrí erózia a zhutňovanie pôd. Fyzikálna degradácia pôdy je podmienená sklonom reliéfu, hĺbkou pôdy, veternými pomery, zrážkami a výparom, rýchlosťou vetra a pôdnou vlhkosťou, obsahom neerodovateľných častíc (> 0,8 mm) a obsahom ílovitých častíc (< 0,01 mm).

Potenciálna ohrozenosť pôdy vodnou eróziou je v dotknutom území vzhľadom na charakter reliéfu žiadna až slabá. V širšom okolí stredná až extrémna.

Ohrozenosť územia potenciálnou veternou eróziou je žiadna až slabá s odnosom menej ako 0,7 t/ha za rok.

Zhutnenie pôdy (kompakcia) je významný proces degradácie pôdy, ktorý ovplyvňuje produkčnú funkciu pôdy, ale aj jej náchylnosť na iné degradačné procesy. Primárne zhutnenie je podmienené genetickými vlastnosťami pôdy. Trpia ním všetky ťažké pôdy (ilovitohlinité, ilovité, íly) ako aj pôdy s mramorovanými a iluviálnymi luvickými horizontmi (pseudogleje, luvizeme). Sekundárne (technogénne) zhutnenie je spôsobené činnosťou človeka, a to priamo - vplyvom tlaku kolies poľnohospodárskych mechanizmov, alebo nepriamo – znižovaním odolnosti pôd voči zhutneniu nesprávnym hospodárením (nedostatočným organickým hnojením, nevhodným sortimentom hnojív, nedodržiavaním biologicky vyvážených oševných postupov, spôsobov a podmienok obhospodarovania, a pod.). V okolí Detvy sa vyskytuje primárna a sekundárna kompakcia. K zhutňovaniu pôdy v širšom území nedochádza.

Pôda má potenciálnu schopnosť inaktivovať a transportovať organické látky. Každá pôda disponuje prirodzenou schopnosťou do určitej miery eliminovať rôzne toxické látky. V prípade organických kontaminantov ide o ich **inaktiváciu** (zadržanie/imobilizáciu) v pôdnom prostredí. Opakom zadržania, teda imobilizácie je **transport** organických polutantov v pôdnom prostredí. Najdôležitejším mechanizmom retencie organických kontaminantov v pôde je ich sorpcia. Vo všeobecnosti, **inaktivácia** znamená schopnosť pôd zadržať látky, väčšinou cudzorodé, a zabrániť im dosiahnutie a kontaminovanie podzemných vôd alebo vstup do potravného reťazca. **Transportná funkcia** je opakom inaktivácie, teda ide o schopnosť pôd premiestňovať látky v rámci pôdneho profilu a z pôdneho profilu do podlažia. Ide o skupinu organických kontaminantov s nízkou až strednou rozpustnosťou vo vode, s vysokou perzistenciou v pôdnom prostredí, vysokým sorpčným koeficientom vzhľadom k pôdnemu materiálu a vysokou toxicitou pre živé organizmy. Táto skupina zahŕňa polyaromatické uhľovodíky, polychlórované bifenylly a všetky vyššie halogénované aromatické zlúčeniny, z ktorých mnohé sú degradačnými produktmi bežne používaných pesticídov. Pre imobilizáciu a transport organických kontaminantov bolo vytvorených 5 kategórií od veľmi nízkej až po veľmi vysokú schopnosť pôdy imobilizovať alebo transportovať organické kontaminanty. Pôda má v území nízku až strednú schopnosť inaktivovať organické látky a strednú až vysokú schopnosť transportovať organické polutanty do podzemných vôd a horninového prostredia.

Biota – flóra a fauna

Flóra

Na základe fytogeografického členenia Slovenska patrí dotknuté územie do oblasti západokarpatskej flóry (*Carpaticum occidentale*), obvodu predkarpatskej flóry (*Praecarpaticum*), okresu Slovenské stredohorie, podokres Poľana.

Potenciálna prirodzená vegetácia je vegetáciou, ktorá by za daných klimatických, pôdných a hydrologických podmienok vyvinula na určitom biotope bez vplyvu ľudských aktivít. Potenciálnu vegetáciu (*Maglocký, Atlas krajiny SR, 2002*) dotknutého územia reprezentovali jelšové lesy na nivách podhorských a horských vodných

tokov (*Alnetum glutinosae*, *Aegopodium-Alnetum glutinosae*, *Salicion triandrae* p. p., *Salicion eleagni*) na ktoré nadväzovali karpatské dubovo-hrabové lesy (*Carici pilosea-Carpinetum*, syn. *Quercu-Carpinetum medioeuropaeum*).

Spoločenstvá jelšových lesov na nivách podhorských a horských vodných tokov tvorili jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*) s jelšou sivou (*Alnus incana*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*) a vrbá krehká (*Salix fragilis*), pre bylinnú vrstvu boli typické kozonoha hoscova (*Aegopodium podagraria*), krkoška chlpatá (*Chaerophyllum hirsutum*), škarda močiarna (*Crepis paludosa*), žihľava dvojdomá (*Urtica dioica*), kuklík potočný (*Geum rivale*) a ďalšie.

Spoločenstvá dubovo-hrabových lesov karpatských boli tvorené dubom zimným (*Quercus petraea*) a hrabom obyčajným (*Carpinus betulus*), najčastejšie s prímiesou buka lesného (*Fagus sylvatica*), lipy malolistej (*Tilia cordata*) a javora poľného (*Acer campestre*). Pre bylinnú vrstvu bol typický „trávinný“ charakter, s výrazným uplatňovaním ostrice chlpacej (*Carex pilosa*) s prítomnosťou charakteristických druhov dubín ako aj bučín, napr. zubačky cibul'konosnej (*Dentaria bulbifera*), mliečnika mandľolistého (*Tithymalus amygdaloides*), lipkavca marinkového (*Galium odoratum*), jahody obyčajnej (*Fragaria vesca*), medničky jednokvetej (*Melica uniflora*) a ďalších.

Potenciálna vegetácia vplyvom postupného osídľovania územia začala ustupovať. Rozsiahle pôvodné lesné spoločenstvá zanikali a začali sa vytvárať lúky, pasienky, polia. Tieto skutočnosti podmienili súčasné zloženie flóry a zastúpenie jednotlivých druhov v biocenózach.

Územie navrhované na realizáciu úprav Detvianskeho potoka je významne pozmenené ľudskou činnosťou. Nachádzajú sa tu najmä ruderalne spoločenstvá.

Pozdĺž toku sú lokálne roztrúsené dreviny a kry, prevažne vrby (*Salix* sp.), zastúpené sú i ruža šípová (*Rosa canina*), trnka obyčajná (*Prunus spinosa*), jelša obyčajná (*Alnus glutinosa*), lieska obyčajná (*Corylus avellana*), čremcha obyčajná (*Padus avium*), agát biely (*Robinia pseudoacacia*), javor mliečny (*Acer platanoides*), topol (*Populus* sp.), borovica obyčajná (*Pinus sylvestris*), hruška (*Pyrus* sp.), jablň (*Malus* sp.), jedľa biela (*Abies alba*), hloh obyčajný (*Crataegus laevigata*), lipa malolistá (*Tilia cordata*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*), smrek obyčajný (*Picea abies*).

V podraze je prítomná najmä nitrofilná ruderalná vegetácia. V čase terénneho prieskumu bola plocha čiastočne zasnežená a vzhľadom na ročné obdobie nebolo možné vykonať detailnejší botanický prieskum. Zaznamenané boli nasledovné druhy: ostrica (*Carex* sp.), žihľava dvojdomá (*Urtica dioica*), chmeľ obyčajný (*Humulus lupulus*), brečtan popínavý (*Hedera helix*), ostružina čiernicová (*Rubus caesius*), pýr plazivý (*Elitrigium repens*), palina pravá (*Artemisia vulgaris*), pichliač obyčajný (*Cirsium vulgare*), štiav lúčny (*Acetosela pratensis*), kozonoha hoscova (*Aegopodium podagraria*), skorocel kopijovitý (*Plantago lanceolata*), hluchavka (*Lamium* sp.), vratič obyčajný (*Tanacetum vulgare*), lipkavec Marinkový (*Galium odoratum*) a pod. Z invázných druhov bol zaznamenaný pohánkovec japonský (*Fallopia japonica*) a zlatobyl kanadská (*Solidago canadensis*).

Chránené, vzácne a ohrozené druhy flóry a ich biotopy

Brehový porast sa v danom úseku toku nenachádza. Vzhľadom na ročné obdobie nebolo možné počas terénneho prieskumu identifikovať prítomnosť chránených, vzácných a ohrozených druhov flóry. Vzhľadom na situovanie navrhovanej činnosti do zastavaného územia mesta sa ich výskyt nepredpokladá.

Fauna

Dotknuté územie spadá na základe členenia Slovenska na živočíšne regióny do provincie Karpaty, oblasti Západné Karpaty, vnútorného obvodu, južného okrsku.

Zloženie fauny širšieho okolia podmieňuje nielen jeho zemepisná poloha, ale aj tvar terénu, mikroklimatické pomery a predovšetkým vegetačný kryt.

Územie určené na realizáciu navrhovanej činnosti je z hľadiska fauny veľmi málo významné, nakoľko ide o územie situované v zastavanom území mesta Detva s početnými bariérovými prvkami – komunikácie, mestská zástavba, spevnené plochy a pod.

K živočíšnym druhom, ktoré žijú v sídlach a ich najbližšom okolí ako sú obytné a hospodárske stavby, záhrady, parky, smetiská patria synantropné druhy, ktoré sú viazané na ľudské príbytky poskytujúce úkryt a potravu: vrabec domový (*Passer domesticus*), myš domová (*Mus musculus*), potkan obyčajný (*Rattus norvegicus*) a iné.

Ďalšou skupinou sú hemisynantropné živočíchy, ktoré vyhľadávajú ľudské príbytky v čase reprodukcie na hniezdiská a potravu. Z vtákov sa v týchto spoločenstvách vyskytujú hrdlička záhradná (*Streptopelia decaocto*), drozd čierny (*Turdus merula*), žltouchvost domový (*Phoenicurus ochruros*), lastovička obyčajná (*Hirundo rustica*), belorítka obyčajná (*Delichon urbica*). Z cicavcov sa tu môžu vyskytovať jež obyčajný (*Erinaceus europaeus*), lasica obyčajná (*Mustela nivalis*), tchor tmavý (*Mustela putorius*) a iné. Častými obyvateľmi záhrad je aj penica čiernohlavá (*Sylvia atricapilla*). Trasochvost žltý (*Motacilla flava*) a trasochvost biely (*Motacilla alba*) sa zdržujú pri hospodárskych dvoroch, ktoré im poskytujú dostatok potravy.

K živočíšnym druhom spoločenstiev tečúcich vôd a brehov vôd patria ulitníky, kôrovce, kosce, pavúky, chvostoskoky, chrobáky a druhy, ktorých larvy žijú vo vode: vážky (*Odonata*), šidlá (*Anisoptera*), pošvatky (*Plecoptera*), podenky (*Ephemeroptera*), potočníky (*Trichoptera*) a pod.

Detviarsky potok od ústia do rieky Slatina v meste Detva po pramene vrátane prítokov je zaradený k lososovým vodám pstruhovým – lovný revír č. 3-0670-4-1.

Chránené, vzácne a ohrozené druhy fauny a ich biotopy

Podľa §38 ods. 3 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny sú za chránené živočíchy považované všetky druhy voľne žijúcich vtákov prirodzene sa vyskytujúcich na európskom území členských štátov EÚ. Tak isto všetky druhy plazov a obojživelníkov prirodzene sa vyskytujúce na území SR sú chránené (príloha č. 6A, 6B vyhlášky 24/2003 Z.z., ktorou sa vykonáva zákon č.543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny).

Dôležité však je však poznamenať, že väčšina živočíchov je schopná zareagovať migrovaním, premiestnením do iných lokalít a preto nepredpokladáme, že by navrhovanou činnosťou došlo k zániku chránených, vzácných a ohrozených druhov fauny a ich biotopov na ploche realizácie navrhovanej činnosti.

Chránené územia prírody a krajiny – územná ochrana, Natura 2000

Zákon č. 543/2002 Z.z. z 25. júna 2002 o ochrane prírody a krajiny v znení zákona č. 525/2003 Z.z., zákona č. 205/2004 Z.z., zákona č. 364/2004 Z.z., zákona č. 587/2004 Z.z., zákona č. 15/2005 Z.z., zákona č. 479/2005 Z.z., zákona č. 24/2006 Z.z., zákona č. 359/2007 Z.z. , zákona č. 454/2007 Z.z., zákona 515/2008Z.z., zákona 117/2010 Z.z. a zákona 145/2010. Z.z (ďalej len „zákon o ochrane prírody a krajiny“) zabezpečuje zachovanie rozmanitosti podmienok a foriem života na Zemi, vytvorenie podmienok na trvalé udržanie, obnovovanie a racionálne využívanie prírodných zdrojov, záchranu prírodného dedičstva, charakteristického vzhľadu krajiny a udržanie ekologickej stability. Vymedzuje územnú a druhovú ochranu a ochranu drevín.

Dotknuté územie sa podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov nachádza v **1. stupni ochrany** (§ 12 tohto zákona) – voľná krajina.

Všetky chránené územia sa vyskytujú v širšom okolí (viď mapovú prílohu 6):

- ❖ **Veľkoplošné chránené územia** - najbližšie veľkoplošné chránené územie Chránená krajinná oblasť Poľana sa nachádza od dotknutého územia cca 2,7 km severným smerom.
- ❖ **Maloplošné chránené územia** – najbližšie k navrhovanej činnosti sa nachádza Národná prírodná rezervácia Rohy, vzdialená cca 2,4 km západným smerom.
- ❖ **Sústava chránených území európskeho významu - NATURA 2000**
  - a) Územia európskeho významu (ÚEV) – dotknuté územie nebolo zaradené medzi územia európskeho významu zverejnené vo výnose Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 3/2004-5.1 zo dňa 14. júla 2004. Najbližšie územie európskeho významu SKÚEV0247 Rohy je vzdialené od dotknutého územia cca 2,4 km západným smerom.
  - b) Chránené vtáčie územia (CHVÚ) - podľa uznesenia vlády SR č. 636 zo dňa 9. júla 2003, ktorým sa schválil národný zoznam navrhovaných chránených vtáčích území sa dotknuté územie nenachádza v žiadnom chránenom vtáčom území. Najbližším chráneným vtáčím územím je SKCHVÚ022 Poľana vzdialená cca 350 m severovýchodným smerom a cca 750 m juhozápadným smerom.

- ❖ **Biosferická rezervácia** - rozhodnutím byra Medzinárodnej koordinačnej rady programu "Človek a biosféra" bola Chránená krajinná oblasť Poľana zaradená dňa 27. marca 1990 do siete biosférických rezervácií UNESCO. Navrhovaná činnosť je vzdialená od prechodnej zóny rezervácie cca 2,7 km severným smerom.

Chránené stromy

Ochrana drevín podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny zabezpečuje legislatívnu ochranu drevín rastúcich mimo lesa a ochranu chránených stromov, za ktoré sa môžu vyhlásiť kultúrne, vedecky, ekologicky, krajnotvorne alebo esteticky mimoriadne významné stromy alebo ich skupiny vrátane stromoradií.

V dotknutom území navrhovanej činnosti, ani v k. ú. Detva sa osobitne chránene stromy, na ktoré sa vzťahuje ochrana v zmysle § 49 zákona NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny nenachádzajú.

2. Krajina, krajinný obraz, stabilita, ochrana, scenéria

Krajina, obraz, scenéria

Krajina je časť územia tak, ako ju vnímajú ľudia, ktorej charakter je výsledkom činností a vzájomného pôsobenia prírodných a/alebo ľudských faktorov (*Európsky dohovor o krajine 2000*). Kultúrna krajina je kombináciou „prírody a kultúry“. Dotknuté územie charakterizuje typ kultúrnej krajiny. Táto sa vo všeobecnosti označuje ako protipól prírodnej krajiny, pretože vznikla ako výsledok procesov kultivácie územia, počas ktorých bola pôvodná štruktúra krajiny nahradená sekundárnou.

Špecifická kombinácia originálnych znakov kultúrnej krajiny, počet pozoruhodných miest, historické a kultúrne fenomény, image územia, spolutvoriace fenomény slovenského folklóru, vytvárajú predpoklad vysokej atraktivity územia.

Príťažlivosť územia vyplýva z :

- a) kultúrnej krajiny - rozhodujúce znaky, ktoré vytvárajú najprv krajinný obraz a krajinný ráz sú:
  - reliéf : terénne tvary a relatívna výšková členitosť
  - prevažujúci typ druhotnej krajinskej štruktúry a jej celkové usporiadanie
  - prevažujúci typ sídelnej štruktúry : mesto a lazy
  - typ ľudovej architektúry : karpatská zrubová architektúra,
  - lazničke usadlosti a „mestské“ domy
- b) kultúrno-historických tradícií - Detva vznikla ako poľnohospodárska obec v r. 1636 – 1638 s nespočetnými lazmi a osadami okolo. Vznikla tu prvá bryndziareň na Slovensku v r. 1787. Zachovala si dva fenomény – fragmenty ľudovej architektúry na námestí a kompaktnú vizuálnu kulisu jednopodlažných domov so sedlovými strechami.

Z hľadiska geoekologických (prírodných) krajinných typov ide o montánnu krajinu mierneho pásma, mierne teplú kotlinovú akumuláčno-eróznou krajinu s kapilárnymi a pórovými podzemnými vodami, prolúviálnymi pahorkatinami so sprašovými hlinami s ilimerizovanými pôdami a dubohrabinou.

Katastrálne územie Detvy sa vyznačuje viacerými prírodnými a kultúrnohistorickými hodnotami, špecifickým prírodným a krajinným prostredím, zachovaným špecifickým národopisným rázom. Krajinný obraz Detvy je kombináciou viacerých krajinných fenoménov. Pre Detvu je charakteristická relatívna výšková členitosť - prevažne podvrchoviny, zastúpenie historických krajinných štruktúr – vejárovito usporiadané šváky polí, roztratené lazničke osídlenie so zachovanými typmi ľudovej architektúry a kultúrny imidž územia (zachovávanie ľudových tradícií). Dominantou a symbolom územia je horský masív Poľana, na severe od katastrálneho územia Detvy. Členitá krajina Detvy je pozostatkom dávnej sopečnej činnosti a pestrého vývoja.

Súčasná krajinná štruktúra predstavuje obraz aktuálneho stavu využívania územia. V nasledujúcej tabuľke je uvedená štruktúra katastrálneho územia Detvy podľa druhu pozemkov:

Druh pozemku	Rozloha	Podiel v %
Trvalé trávne porasty	3143	46,1
Orná pôda	1192	17,5
Záhrady	86	1,3
Lesné pozemky	1885	27,7
Vodné plochy	29	0,4
Zastavané plochy	347	5,1
Ostatné plochy	124	1,9
Celková výmera	6 809	100

Zdroj: PHSR mesta Detva na roky 2008 - 2013

Z celkovej výmery k.ú. Detvy 6 809 ha poľnohospodárska pôda zaberá približne okolo 64 %. Asi dve tretiny poľnohospodárskej pôdy tvoria trvalé trávnaté porasty a jednu tretinu orná pôda. Lesné pozemky predstavujú približne štvrtinu z celkovej rozlohy územia. Pre Detvu a mikroregión je charakteristický rozptýlený spôsob osídlenia, ktorý má svoj pôvod vo valaskej kolonizácii. Tento spôsob osídlenia sa zachoval dodnes, je špecifickosťou územia.

Dotknuté územie a navrhovaná činnosť je situovaná v zastavanom území mesta Detva. V rámci dotknutého územia boli identifikované nasledovné prvky súčasnej krajinskej štruktúry:

- *Súvislá urbanizovaná zástavba* – sídlo Detva. Podstatná časť tohto územia je tvorená zástavbou. Povrch tvoria najmä panelové domy a rodinné domy, cesty a iné umelé povrchy. Sporadicky sa vyskytujú rôzne formy vegetácie.
- *Dopravné línie* - cestné komunikácie (štátne i miestne)
- *Poľnohospodárska pôda* – TTP, orná pôda, záhrady.
- *Vegetácia* – líniová nachádza sa vo fragmentoch pozdĺž komunikácií a v okolí tokov. Vegetácia v intraviláne má tradičný charakter, je kultúrneho charakteru, značné plochy však zaberá aj synantropná vegetácia.
- *Vodné toky* – cez dotknuté územie preteká Detviansky potok.
- *Lesné porasty* – nachádzajú sa v širšom okolí.

Územné systémy ekologickej stability

Za územný systém ekologickej stability (ÚSES) sa považuje taká celopriestorová štruktúra navzájom prepojených ekosystémov, ich zložiek a prvkov, ktorá zabezpečuje rozmanitosť podmienok a foriem života v krajine. Základ tohto systému predstavujú biocentrá, biokoridory a interakčné prvky nadregionálneho, regionálneho alebo miestneho významu. Kostra ÚSES predstavuje sieť ekologicky významných segmentov územia, ktoré plnia funkciu biokoridorov, biocentier prípadne interakčných prvkov.

Kostra územného systému ekologickej stability vytvára v krajinnom priestore ekologickú sieť, ktorá

- zabezpečuje územnú ochranu všetkým ekologicky hodnotným segmentom v území,
- vymedzuje priestory umožňujúce trvalú existenciu, rozmnožovanie, úkryt a výživu rastlinným a živočíšnym spoločenstvám typickým pre daný región - biocentrá (majú charakter jadrových území s prioritným ekostabilizačným účinkom v krajine),
- umožňuje migráciu a výmenu genetických informácií živých organizmov - biokoridory,
- zlepšuje pôdoochranné, klimatické a ekostabilizačné podmienky v území.

Prehľad území tvoriacich prvky kostry územného systému ekologickej stability okresu Detva sú uvedené v nasledujúcej tabuľke:

Prvok ekologickej siete	Názov	BC – ha, BK – km/m
Jadrové územie európskeho významu	CHKO Poľana	
Biocentrá provincijnálneho významu	Poľana	6973
Biocentrá nadregionálneho významu	Kováčov vrch – Bzovská hora	250
	Javorie	550
Biocentrá regionálneho významu	Rohy	88
	Ostrôžka	250
	Sokolovo	125
	Smolná	75
	Predpoľanie	1300
Biokoridor nadregionálneho významu	Poľana-Kováčov vrch-Sokolovo bralo-Kobyly vrch (terestrický)	16,2/800 - 2000
Biokoridory regionálneho významu	Poľana-Rohy-Ostrôžka-Kukučkov kopec (terestrický)	16,9/700 - 1300
	Vodný tok Slatina (hydricko-terestrický)	22,2/150 - 450
	Pramenná časť Krivánskeho potoka (hydricko-terestrický)	8,6/100 - 450
	Sokolovo (terestrický)	2,4/500 - 900

Zdroj: ÚPN VÚC BBSK

V dotknutom území sa prvky územného systému ekologickej stability nevyskytujú (viď mapovú prílohu 7).

3. Obyvateľstvo, jeho aktivity, infraštruktúra, kultúrohistorické hodnoty územia

Obyvateľstvo

Vývoj obyvateľstva

Od šesťdesiatych rokov až po rok 1991 počet obyvateľov Detvy narastal, čo bolo dôsledkom rozvoja priemyselnej strojárnej výroby. V tom období sa do Detvy prisťahovali za prácou obyvatelia z rôznych regiónov Slovenska aj Čiech. Najvyšší počet obyvateľov dosiahla Detva v roku 1998 spolu 15 419, od uvedeného roka však počet obyvateľov klesá. Prirodzený prírastok obyvateľstva od roku 1991 postupne striedavo narastá a klesá. Počet prisťahovaných obyvateľov oproti 80-tym sa mierne znížil a od roku 1991 má tiež klesajúcu tendenciu. Počet vysťahovaných obyvateľov v posledných rokoch narastá. Imigrácia je ovplyvnená zamestnanosťou a väčšou atraktivnosťou rozvinutejších miest. Do väčších miest sa sťahujú najmä mladí jednotlivci a rodiny. Klesajúci prirodzený prírastok a zvyšujúci sa migračný úbytok sa prejavuje na celkovom postupnom úbytku obyvateľstva Detvy.

Historický vývoj počtu obyvateľov mesta Detva od roku 1869 dokumentuje nasledovná tabuľka:

Rok	Počet obyvateľov	Prírastok (úbytok) oproti predchádz. obdobiu
1869	10 035	
1880	10 320	+ 285
1890 (1881 sa odčlenila Hriňová)	6 268	-4 052
1900	6 489	+ 221
1910	7 339	850
1921	7 515	176
1930	7 324	-191
1940	8 078	754
1948	7 786	-292
1961	8 211	425

1970	10 599	2 388
1980	14 261	3 662
1991	15 039	778
1998	15 419	380
2001	15 122	-297

Zdroj: ÚPN Mesta Detva, 2006

Na území mesta Detva podľa údajov k 31. decembru 2010 žije 14 740 obyvateľov. Z tohto počtu je 7 183 mužov (48,73 %) a 7 557 žien (51,27 %). Kategóriu predproduktívny vek (0-14 rokov) tvorí 2 059 obyvateľov, z toho 1 076 mužov (52,26 %) a 983 žien (47,74 %). Táto kategória predstavuje 13,97 % obyvateľstva. Do kategórie produktívny vek sú zahrnutí muži od 15 do 59 rokov a ženy od 15 do 54 rokov. V Detve je 9 373 obyvateľov v produktívnom veku, čo tvorí 63,59 % podiel z celkového počtu obyvateľov. Z tohto počtu je 4 392 žien (46,86 %). Obyvateľov mužského pohlavia v produktívnom veku je 4 981 (53,14 %). Obyvateľstvo poproduktívneho veku, teda muži nad 60 rokov a ženy nad 55 rokov, tvorí viac ako 22 % populácie, z toho je 1 126 mužov (34,04 %) a 2 182 žien (65,96 %).

Religiózna a národnostná a štruktúra

Väčšina obyvateľov Detvy t.j. približne 78 % sa hlási k rímskokatolíckemu vierovyznaniu, k evanjelickému asi 4,4 %. Približne 13 % obyvateľstva je bez vierovyznania.

Podľa národnostného zloženia je obyvateľstvo Detvy homogénne, k slovenskej národnosti sa hlási približne 96 % obyvateľov. Ostatné národnosti sú len slabo zastúpené. Oproti roku 1991 klesol počet obyvateľov českej národnosti aj rómskej národnosti (v porovnaní so štatistickými výsledkami sčítania obyvateľstva je skutočný počet obyvateľov rómskej národnosti vyšší, podľa miestneho zisťovania cca 950 obyvateľov, t.j. približne 6,3% z celkového počtu obyvateľov Detvy).

Ekonomické aktivity

Za ekonomicky aktívne obyvateľstvo sa považujú osoby, ktoré sú v pracovnom, členskom, služobnom alebo obchodnom pomere k nejakej organizácii, družstvu, nejakej osobe alebo inému právnomu subjektu.

V štruktúre obyvateľstva podľa ekonomickej aktivity majú podľa sčítania obyvateľstva z roku 2001 prevahu muži (52,03 %) nad ženami (47,97 %). Celkový počet ekonomicky aktívnych osôb je spolu 8 041, t.j. 53,2 % populácie. Z celkového počtu ekonomicky aktívneho obyvateľstva (EAO) najviac obyvateľov pracuje v priemyselnej výrobe (30,6 %). V poľnohospodárstve pracuje cca 1,5 %, v stavebníctve cca 2 %, v obchode cca 9 %, vo verejnej správe cca 6 %, v zdravotníctve cca 3 % EAO. Z celkového počtu 8 041 EAO odchádza za prácou do iných miest resp. do zahraničia približne 24 % EAO.

Sídlo a jeho história

Mesto Detva sa nachádza v srdci Slovenska, v banskobystričskom kraji, na južnom úpätí najväčšieho stratovulkánu v Strednej Európe – Poľane.

Podpoľanie bolo osídlené už v dobe predhistorickej. Dokazujú to nálezy osídlenia zo skalnej plošiny Kalamárka na Chrapkovej patriace do neskorej doby bronzovej. Archeologický výskum na Kalamárke potvrdil keltské osídlenie, osídlenie v rímskej a veľkomoravskej dobe a jeho zánik v 10. alebo 11. storočí n.l.

Podľa doloženej prvej písomnej zmienky Detva vznikla v roku 1638 ako poddanská obec víglašského panstva na mieste panského majera so súhlasom zemepána Ladislava Csákyho. Vďaka svojráznej ľudovej kultúre ovplyvnenej valaskou kolonizáciou sa však rýchlo dostala do historického povedomia slovenského národa. Detva vznikla v jednom z najnepokojnejších období – v období tureckých vojen a protihabsburských povstaní uhorskej šľachty, ktoré charakterizujú celé 17. storočie. V roku 1811 sa privilegiálnou listinou Františka I. Habsburského povýšila na mestečko s právom usporiadania 4 jarmokov ročne a týždenných trhov. V tomto čase zrejme dostala aj erb. Prvá zmienka o ňom pochádza z roku 1813. V minulosti sa Detva nemohla pochváliť väčším priemyslom. Hlavným zamestnaním Detvanov bola ťažba dreva, chov oviec a roľníctvo. Roľnícky spôsob života dopĺňala malovýroba zručnejších gazdov (napr. výroba kolovrátkov, modrotlačiarenská výroba). V 18. - 19. storočí predávali Detvania na trhoch v Lučenci šindeľ a stavebné drevo a nakupovali obilie. V roku 1787 v Detve založil Ján Vagač zo Starej Turej prvú bryndziareň na Slovensku, chýmu kvalitnými mliečnymi produktmi i v zahraničí.

Za predmníchovskej ČSR sa maloroľnícko - robotnícky ráz obce nezmenil. Pre veľkú nezamestnanosť boli mnohí obyvatelia nútení vysťahovať sa do cudziny. Detva má svoje miesto i v moderných dejinách. Počas SNP sa Detva aktívne zapojila do protifašistického odboja. Dňa 1.10.1944 sa v Detve konala jedinečná udalosť – jediná oficiálna prehliadka partizánov počas SNP, s účasťou generála Jána Goliana, na povstaleckom území. Jej jadro tvorila aj tu pôsobiaca partizánska brigáda M. R. Štefánika, medzi nimi i sovietski, českí a francúzski partizáni. Povstalecké jednotky a partizáni zviadli s Nemcami ťažké boje. Detva bola oslobodená 13.2.1945 vojskami 2. ukrajinského frontu a 1. a 4. rumunskej armády.

Vybudovanie strojárskoho podniku Podpolianskych strojární v 20-tom storočí ovplyvnilo ďalšie smerovanie mesta. Bola s ním spojená nová urbanizácia a potlačenie poľnohospodárskeho spôsobu života obyvateľov. V roku 1965 sa Detva stala mestom a od roku 1996 sídlom novovzniknutého okresu Detva.

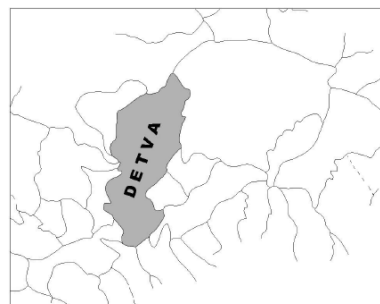
Kataster Detvy bol pôvodne oveľa väčší ako dnes. Vývoj katastrálneho územia je znázornený na nasledujúcich obrázkoch (ÚPN Mesta Detva, 2006):

k.ú. Detvy do r. 1881

k.ú. Detvy v r. 1881 – 1955

k.ú. Detvy po r. 1955

Niektoré vzdialenejšie lazničné osídlenia okolo obce v priebehu rokov rástli a prirodzeným spôsobom sa osamostatňovali. V súčasnosti tvoria Detvu miestne časti: Detva - historická časť a Detva – sídlisko nachádzajúce sa v zastavanom území a miestne časti, tzv. lazy: Krné, Piešť I., Piešť II., Kostolná, Skliarovo a Zapriechody.

Priemyselná výroba

Štruktúra priemyselnej základne je profilovaná jednotlivými odvetviami:

- Strojársky priemysel - pre celý región bol donedávna typický monoštruktúrny charakter priemyslu s dvoma dominantnými strojárskymi podnikmi v Detve a Hriňovej, ktoré sa začali budovať po roku 1950. V roku 1975 boli obidva podniky začlenené do VHH Martin a v r. 1978 premenované na Závody ťažkého strojárstva, š.p. v Detve. Po roku 1990 sa v štruktúre priemyselnej výroby okresu začali postupne rozvíjať ďalšie odvetvia ako napr. drevospracujúci priemysel, šitie obuvi, šitie odevov, spracovanie skleného vlákna.

Po rozpade bývalých strojární Detvy vznikali menšie firmy, časť zamestnancov sa uplatnila ako drobní živnostníci vo výrobe kovových výrobkov, komponentov pre strojársku výrobu či iné odvetvia, alebo v oprave a servise strojov, automobilov a pod. Najvýznamnejším podnikom v regióne je v súčasnosti PPS Group a.s., ktorý pôsobí v areáli bývalých Podpolianskych strojární v Detve. Firma sa orientuje na vývoj a výrobu komponentov pre nadnárodné spoločnosti v oblasti stavebných, cestných, banských strojov (zvárané konštrukcie pre nakladače, bagre a ostatné stavebné stroje, banské stroje, nápravy pre autobusy, nápravy pre stavebné a špeciálne stroje). Ťažiskovým výrobným programom v súčasnej dobe je výroba rámov, rámových konštrukcií vrátane ich súčastí, prvkov kinematiky mobilných pracovných strojov a ostatných oceľových konštrukcií strojov a zariadení.

PPS VEHICLES, s.r.o. a PPS FINAL s.r.o. sú spoločnosti priamo podnikajúce v priestoroch priemyselného areálu. Okrem toho v areáli bývalých Podpolianskych strojární pôsobí niekoľko menších podnikov, ktoré využívajú vybudovanú základňu tohto existujúceho priemyselného parku - SLAVIA TOOLS a.s., PPS Vesta International spol. s r.o., DETVA Servis, s.r.o., TOMS – SK s.r.o., KOPS s.r.o., CDL s.r.o., KALIBRA s.r.o.

- Drevospracujúci priemysel - k najväčším drevospracujúcim podnikom Detvy patria AD-plus s.r.o. a HLOZ EXIM s.r.o. – Pila, Detva Studienec (piliarske firmy), DREVOSPOL s.r.o. (nábytok), FORSAW s.r.o (výroba paliet), INVESTEX – drevozvýroba s.r.o. (okná) a prevádzka Jána Petrinca (nábytok a drevené schodišťa).
- Šitie odevov a obuvi - Najväčším podnikom, ktorý má prevádzku na území Detvy je DUPAN s.r.o., Kriváň, zameraný na šitie zvrškov obuvi. VZOR – výrobné družstvo Zvolen má v Detve dve menšie prevádzky – šitie odevov a kartonáž.
- Stavebníctvo a výroba stavebných hmôt – patrí k slabo rozvinutým odvetviam na území Detvy a v regióne. V štruktúre podnikateľov prevládajú fyzické osoby, vykonávajúce svoju činnosť na základe živnostenského oprávnenia (pomocné stavebné práce, murárske práce, výroba betónu).
- Potravinárska výroba - Po roku 1990 tu vzniklo niekoľko menších podnikov zameraných na spracovanie kravského mlieka, najmä výrobu syrov v Hriňovej (Hriňovská mliekareň), aj malé podniky na spracovanie mäsa a výrobu mäsových produktov. V Detve je rozvinutá výroba cestovín, pekárskeho a cukrárskeho výrobkov, výroba celozrnných chlebov. Sú to najmä malé podniky POLANA s.r.o - pekárne (Čabová), DETVA plus s.r.o. (Čabová), GM plus s.r.o – pekárne (Golian, Môtovský), LASTIA s.r.o.- cestoviny a výrobky zdravej výživy, Ríči Jozef RIJA - cukrárenská výroba, Šulaj Jozef - cukrárenská výroba, Gonda Ivan GONEX - výroba cereálnych potravín, Krnáč Štefan - Pekárne u Boriakov, Vidlička Jozef – pekárne, Krinovič Jozef Ing. – Mlyn a ďalšie.

Poľnohospodárska výroba

Z celkovej výmery k.ú. Detvy 6 809 ha poľnohospodárska pôda zaberá približne okolo 64 %. Asi dve tretiny poľnohospodárskej pôdy tvoria trvalé trávnaté porasty a jednu tretinu orná pôda.

Poľnohospodárska výroba je zabezpečovaná prostredníctvom Poľnohospodárskeho podniku AGROSEV spol. s.r.o. DETVA. K ďalším agropodnikateľom hospodáriacim na poľnohospodárskej pôde v k. ú. Detvy patria PD Kalinovčan, PD Očová, RD Kriváň, M-TRADE AGE s.r.o, Látky, stredisko Stožok. V Detve sa zachovalo aj individuálne hospodárenie na menších celkoch, ktoré bolo pre toto územie typické pred obdobím kolektizácie.

Rastlinná produkcia sa postupne prispôsobuje reálnemu dopytu po jej produktoch. Najviac rentabilnými a pestovanými sú obiloviny. Ako špeciálna plodina sa tu pestuje repka ozimná. Krmoviny, ktoré sa pestujú, predurčujú zabezpečenie potreby krmovín pre rozvoj živočíšnej výroby. Rastlinná výroba je zameraná na pestovanie osív, olejnin a krmovín.

Živočíšna výroba je zameraná na chov hovädzieho dobyka, oviec a na výrobu mlieka a mäsa. U drobných užívateľov poľnohospodárskej pôdy a záhumienkárov okrem chovu hovädzieho dobyka a oviec sa pre samozásobovanie chovajú ošípané a hydina.

Lesné hospodárstvo

Prevažná časť k.ú. Detvy je odlesnená. Z celkovej rozlohy 6 809 ha tvoria lesné pozemky okolo 1870 ha, čo je 27, 46 %. Listnaté, ihličnaté a zmiešané lesy sú v súvislých plochách len na severozápade a juhozápade a predstavujú významný potenciál. V k.ú. Detvy sa nachádzajú všetky tri druhy lesov, členených podľa ich základnej funkcie: hospodárske lesy, ochranné lesy a lesy osobitného určenia. Prevahu majú hospodárske lesy s hlavnou produkčnou funkciou. Hlavnou funkciou ochranných lesov je ochrana stanovišť a všetky mimoprodukčné funkcie lesov. Lesy osobitného určenia plnia verejnoprospešné funkcie a tiež funkciu produkčnú. Produkčný potenciál lesov je limitovaný celospoločenskými záujmami ako sú ochrana prírody (CHKO Poľana, PR), ochrana vodných zdrojov, ekologická stabilita a trvalodržateľný rozvoj územia.

Najväčším subjektom hospodáriacim na lesnej pôde v k. ú. Detvy sú Lesy SR š.p., spolu obhospodarujú približne 970 ha, z toho 621 ha štátnej pôdy a 350 ha lesnej pôdy vo vlastníctve fyzických osôb ešte neodovzdaných pôvodným vlastníkom. K ďalším väčším subjektom patria Urbárska spoločnosť v Detve, Cirkevné lesy (Neosolium s.c.m.) a Ostrôžka - pozemkové spoločenstvo Detva. Spolu obhospodarujú približne 659 ha lesnej pôdy. Okrem uvedených subjektov je 107 ha lesnej pôdy v majetku a obhospodarovaní fyzických osôb.

Infraštruktúra

Zásobovanie pitnou a úžitkovou vodou

Zásobovanie pitnou vodou je v súčasnosti zabezpečené cez:

- jestvujúci verejný vodovod Detva, ktorý je napojený na stredoslovenskú vodárenskú sústavu. Vlastné mesto Detva je pitnou vodou zásobované zo skupinového vodovodu „HLF“ (Hriňová – Lučenec – Filákov), keď zdrojom vody je vodárenská nádrž Hriňová s maximálnym povoleným odberom vody pre pitné účely v množstve $Q_{\max.} = 325,0$ l/s.
- samostatné vodovody – verejný vodovod Detva – Piešť II a miestny vodovod Detva – Stavanisko, ktoré sa využívajú pre hromadné zásobovanie pitnou vodou pre okrajovú miestnu vidiecku zástavbu:

Výdatnosti vodných zdrojov :

Názov zdroja	Výdatnosť	Q dop. [l/s]
Detva – Piešť II	$Q_{\min.} = 2,00$	$Q_{\max.} = 2,50$
Detva – Stavanisko	$Q_{\min.} = 0,50$	$Q_{\max.} = 0,80$
SPOLU	$Q_{\min.} = 2,50$	$Q_{\max.} = 3,30$

Vodný zdroj Detva – Piešť II tvoria zachytené pramene situované cca 4,5 km juhovýchodným smerom od mesta Detva v katastrálnej časti Piešť II. Vodný zdroj Detva – Stavanisko je prameň – puklinový výver podzemnej vody situovaný cca 1,8 km severným smerom od mesta Detva v katastrálnej časti Baračka v nadmorskej výške cca 571,5 m n.m.

- ďalšie miestne vodovody malého rozsahu a samostatné domové studne, ktoré slúžia pre individuálne zásobovanie pitnou vodou okrajovej rozptýlenej vidieckej zástavby – Skliarovo, Kostolná, Piešť, Krné.

Zásobovanie úžitkovou vodou

Ako zdroj povrchových vôd sa pre závlahu záhradiek v záhradkárskej osade Detva sídlisko využíva voda z rieky Slatina. SZZ – Detva odoberá vodu priamo z rieky Slatina na základe vodoprávneho rozhodnutia a súhlasu správcu toku SVP š.p. – Povodie Hrona. Odber úžitkovej vody je povolený v množstve $Q_{\max.} = 5,0$ l/s – po dobu 5 hodín denne.

Kanalizácia a čistenie odpadových vôd

Odvádzanie a zneškodňovanie odpadových vôd je zabezpečené vybudovaným kanalizačným komplexom mesta Detva, ktorí tvorí jednotná verejná kanalizácia a čistiareň odpadových vôd ČOV – Detva. Odpadové vody sú odvádzané hlavnými kanalizačnými zberačmi A, B, C, D a E jednotnej kanalizácie na mechanicko-biologickú mestskú ČOV a po prečistení sú vyústené do recipientu – rieky Slatina.

V ostatnom území sú odpadové vody zneškodňované individuálne. Splaškové odpadové vody sú akumulované v individuálnych domových žumpách, septikoch a suchých WC, prípadne v malom rozsahu aj na vybudovaných malých domových ČOV – v rozptýlenej zástavbe s blízkym jestvujúcim recipientom.

Zásobovanie elektrickou energiou

Mesto je zásobované el. energiou z 22 kV linky č. 306 napojenej z prevodovej trafostanice 110/22 kV v Lieskovci a z 22 kV dvojlinky č. 345 a 346 napojenej z prevodovej trafostanice 110/22 kV ZŤS Detva. Z týchto hlavných liniek sú odbočené linky 395 a káblový rozvod 471.

Zásobovanie teplom a zemným plynom

Na území mesta je hlavným zdrojom na výrobu tepla, vykurovanie, prípravu teplej úžitkovej vody a na varenie zemný naftový plyn. Zdrojom zemného plynu naftového pre mesto Detva je existujúci vysokotlakový (ďalej VTL) plynovod, ktorý prechádza miestnou časťou Piešť. Z plynovodu je vysadená odbočka do regulačnej stanice zemného plynu VTL/STL, ktorá sa nachádza mimo bezpečnostného pásma štátnej cesty I/50 (E 571). Regulačná stanica slúži ako zdroj zemného plynu pre celoplošnú plynifikáciu mesta.

Časť Piešť je zásobovaná zemným plynom z odovzdávacej stanice zemného plynu pre plynovod Hriňová. Sieť miestnych stredotlakových (ďalej STL) plynovodov pozostáva z podzemných potrubných rozvodov, ktoré sú vedené prevažne v zelených pásoch, vedľa miestnych komunikácií, z časti v chodníkoch a z časti v miestnych

komunikáciách. Z miestnych STL plynovodov sú k jednotlivým odberateľom vybudované STL prípojky plynu, ktoré sú ukončené na hraniciach pozemkov jednotlivých obyvateľov.

V súčasnej dobe je zásobovanie bytových domov, vybavenosti a služieb teplom v časti Detva – sídlisko zabezpečované z plynových kotolní K1 až K4. Vybavenosť a služby v meste Detva sú na teplo napájané aj z vlastných plynových teplovodných kotolní, ktoré tvoria súčasť jednotlivých objektov, príp. areálov. V meste je celkom 33 takýchto kotolní. Rodinné domy sú zásobované teplom pre vykurovanie a prípravu TÚV prevažne z vlastných plynových zdrojov tepla – kotolne do 30kW, prípadne lokálne vykurovacie telesá. Časť rodinných domov, najmä v okrajových častiach, je vykurovaná z vlastných zdrojov tepla na pevné palivo, príp. elektrickou energiou.

Dopravná infraštruktúra

Cestná doprava

Rozhodujúcim cestným prepojom, ktorá prechádza Detvou a má i nadregionálny charakter je cesta I/50 Trenčín – Žiar nad Hronom – Zvolen – Lučenec – Košice. Intravilánom a zároveň dotknutým územím prechádza cesta III/06628 Detva - Dúbravy – Očová – Zolná (pripája sa na cestu II/591), ktorá je chrbticou dopravného systému Detvy. Je napojená na cestu I/50 križovatkou. Cesta III/05098 vedie k železničnej stanici. Dôležitou súčasťou dopravného systému Detvy je sieť miestnych komunikácií, ktorá je rozsiahla, čo súvisí s rozptýleným osídlením.

Základnú komunikačnú sieť funkčnej triedy B - zberné tvoria komunikácie:

Cesta I/50	funkčná trieda B1,
Cesta III/06628 priet'ah mestom	funkčná trieda B3,
Cesta III/05098 k železničnej stanici	funkčná trieda B3,
Ulica Štúrova	funkčná trieda B3.

Na komunikácie zberné vyúsťujú prevažne kolmo komunikácie funkčnej triedy C2 - spojovacie resp. C3 - prístupové. Dôležitú skupinu komunikácií tvoria cesty funkčnej triedy C2, ktoré pokračovaním cez hranice intravilánu majú funkciu obslužnú, ale inak aj účelovú (obecné cesty). Táto skupina zabezpečuje prístup, obsluhu a spojenie lazničných satelitných osídlení s mestom, ktorého sú miestnymi časťami. Sú to komunikácie a ich vetvy, ktoré smerujú z mesta do častí – Kalamárka, Lašteky, Krné, Piešť I., Piešť II., Skliarovo a ostatné.

Statická doprava

V súčasnosti je v meste Detva cca 290 osobných aut na 1000 obyvateľov, čo je 1 osobné auto na 3,45 obyvateľa. Pri objektoch hromadného bývania na 100 bytov pripadá 87 otvorených odstavných miest. Prekryté odstavné miesta – garáže sú v rámci hromadnej bytovej výstavby vybudované v niekoľkých lokalitách, spolu je to 930 garáží čo predstavuje zhruba 33% krytých státi z celkového počtu cca 2 800 áut. Hlavné záchytné parkoviská v časti Sídlisko tvoria spolu 327 miest, cca 70 parkovacích miest je vykrývané parkovaním na komunikáciách.

Cyklistická doprava

V rámci Detvy cyklistické trasy nie sú vybudované (ani v rámci mesta, ani v rámci katastra). Existujúce cyklotrasy sú vedené na cestných komunikáciách. Zabezpečené bolo len vyznačenie regionálnych cyklotrás okruhu Okolo Poľany, ktoré prechádzajú po cestách II. a III. triedy, ako aj po cestách s nespevneným povrchom. Hlavné cyklotrasy prechádzajú územím Detvy v smere západ – východ a sever - juh.

Pešia doprava

Infraštruktúru pešej dopravy v meste tvoria len chodníky pre peších, vybudované okolo miestnych komunikácií. Chýba ústredná pešia trasa spájajúca Detvu - Sídlisko s historickou časťou mesta. Nie je doriešená ani pešia doprava v zóne juh, kde je najviac občianskej vybavenosti a chýba tiež pešie prepojenie Detvy - Sídliska so železničnou stanicou.

Železničná doprava

Katastrálne územie pretína hlavná železničná trať II. kategórie (Južný ťah) N. Zámky – Šurany – Levice - Kozárovce - Zvolen - Lučenec - Lenártovce - Košice. V úseku Zvolen - Košice je trať jednokoľajná nezávislej trakcie, čiastočne je i zdvojkolejná. Železničná zastávka je na južnom okraji intravilánu mesta.

Služby a občianska vybavenosť

Pozitívnym trendom v rámci Detvy, ktoré možno zaznamenať v posledných rokoch, je výstavba nových polyfunkčných objektov pre obchod a služby napr. obchodný dom OÁZA, dom nábytku VAŽO, polyfunkčný objekt M&J Holding, reštaurácia Kobra - polyfunkčný objekt, polyfunkčný objekt p. Bátku, autopredajne a pod. Obnovou viacerých starších objektov vznikli priestory pre obchod a služby najmä na ul. Partizánskej, Nám. SNP a ďalších. Podobne ako iné regióny, ani Detvu neobišiel vplyv obchodných reťazcov zahraničných obchodných firiem, čím sa zároveň oslabujú pozície malých súkromných obchodných firiem, ale zároveň sa zvyšuje ponuka dovážaných tovarov. Okrem obchodu sú najviac zastúpenými činnosťami služby súvisiace so strojárskou výrobou, zámočnícke práce a pod, služby orientované na výpočtovú techniku, stavebné práce, údržbu a opravu strojov a zariadení, reklamnú činnosť, administratívne práce. Mimoriadne potrebné je posilniť ubytovacie služby, a to vo viacerých kategóriách (kemping, ubytovanie na súkromí, ...). Rozvoj týchto služieb je nutný pre vytvorenie podpory rozvoja cestovného ruchu a agroturistiky v regióne. Pri lokalizácii služieb dochádza k ich neoptimálnemu usporiadaniu, čo je podmienené nedostatkom priestorov, ale aj slabším dopytom. Najkumulovanejšie sú služby v mestskej časti – sídlisko. V historickej časti Detvy a mestských častiach je ponuka služieb obmedzená, alebo úplne chýba.

Rekreácia a cestovný ruch

Športovo-rekreačnú vybavenosť mesta možno z hľadiska ich lokalizácie rozdeliť do dvoch skupín:

- a) *športovo-rekreačné zariadenia a priestory v zastavanom území mesta*
Ťažiskom športovej vybavenosti mesta je všesportový areál s futbalovým ihriskom, areál Černecký s tenisovými kurtami na ploche bývalého škvárového ihriska a zimný štadión v sektore Detva – Sídlisko. Základná športová vybavenosť je súčasťou areálov škôl a voľných priestranstiev obytných súborov (tenisové kurty Dolinky).
- b) *športovo-rekreačné priestory mimo zastavaného územia mesta*
Rekreačná vybavenosť mimo zastavaného územia mesta je lokalizovaná do prírodných priestorov – škola na Stavanisku, škola v Piešti, lyžiarske bežecké trate v lokalite severovýchodne od zastavanej časti mesta.

Katastrálne územie Detvy sa vyznačuje viacerými prírodnými a kultúrnohistorickými hodnotami, špecifickým prírodným a krajinným prostredím, zachovaným špecifickým národopisným rázom. Tieto hodnoty sú zaujímavé aj z pohľadu návštevníka.

Možnosti Detvy a blízkeho okolia v oblasti cestovného ruchu:

- *Vidiecka turistika* - víkendové, prázdninové a rekreačné pobyty, chalupárenie, chatárenie a iné. Ich ťažiskom je pobyt na vidieku, kontakt s prírodou, poznávanie tradícií a kultúry Detvy.
- *Agroturistika* - pobyty na laznických poľnohospodárskych usadlostiach.
- *Turistika* - športová a poznávacia, pešia, lyžiarska, na horských bicykloch, hipoturistika a iné.
- *Jazdeckto* - na jazdeckto a agroturistiku sa orientuje Ranč v zelenom údolí.
- *Návšteva prírodných výtvorov* - bralá a steny na Kaľamárke, Melichova skala, Kopa, Ježová
- *Extrémne horské športy* - skalolezectvo (Kaľamárka).
- *Zimné športy* - možnosť korčuľovania na zimnom štadióne, behy na lyžiach, zábava na snehu. V rámci Detvy chýba stredisko zimných lyžiarskych športov. V blízkosti Detvy bol v minulosti vybudovaný malý lyžiarsky vleč (nad sídliskom – časť Dolinky) tento je už viac rokov nefunkčný. K najvýznamnejším strediskám cestovného ruchu so zameraním na zimné športy v blízkosti Detvy patria: Horský Hotel Poľana v Hriňovej, ktorý poskytuje ubytovacie, stravovacie služby a doplnkové služby, Biele Vody - lyžiarsky areál s umelým zasnežovaním, lyžiarsky areál Látky s umelým zasnežovaním, strediská Kerametal a Thorma Relax na Látkach s udržiavanými traťami pre behy na lyžiach.
- *Špecifické záľuby a záujmy* - poľovníctvo, rybárstvo, zber húb a lesných plodín, hľadanie minerálov, rastlín, samorastov a iné. Priamym sprostredkovateľom loveckých aktivít sú poľovné združenia a Lesy SR, OLZ Kriváň.

- Nezanedbateľnou súčasťou cestovného ruchu sú ľudoví remeselníci uchováajúci ale aj prezentujúci tradičnú kultúru svojimi výrobkami na festivaloch ľudovej kultúry alebo prostredníctvom ľudovumeleckých predajní.

Ubytovacie služby

Najväčším ubytovacím zariadením v Detve je Hotel Detva nachádzajúci sa vedľa cestnej komunikácie I/50 (Bratislava – Košice). Hotel Detva okrem ubytovania poskytuje aj ďalšie doplnkové služby súvisiace s cestovným ruchom a časť svojich priestorov poskytuje pre prevádzky ďalších subjektov. Menším ubytovacím zariadením v meste je Hotel Zimák, poskytujúci ubytovacie služby. K ubytovacím zariadeniam nižšieho štandardu patrí Turistická ubytovňa na Kostolnej a chata na Kaľamáрке. Obidve zariadenia sú v majetku mesta Detva, ale sú v prenájme súkromného podnikateľa podnikajúceho v oblasti cestovného ruchu. Skladba ubytovacích zariadení v Detve je nedostatočná. Chýbajú kategórie ubytovania: penzión, ubytovanie na súkromí, kemping.

Stravovacie služby

V Detve je pomerne uspokojivá sieť zariadení poskytujúcich stravovanie.

Doplnkové služby spojené so zabezpečovaním rôzneho druhu požiadaviek návštevníkov mesta, regiónu napr. bankovníctvo, zmenárne, požičovne, poštové, prepravné, informačné služby, služby pre motoristov, čistiarne šatstva, obchody, skrášľovanie a obnova bytostných síl človeka (kaderníctvo, manikúra, pedikúra a pod.), majú značné rezervy, ale tiež sú závislé od dopytu po týchto službách.

Kultúrohistorické hodnoty územia

Sú obsiahnuté najmä v originálnej ľudovej kultúre, ich prejavy sú uchovávané ako súčasť kultúrneho dedičstva, sú zároveň základom imidžu Detvy. K obrazu každého kraja, mesta patrí architektúra a jej pamiatky.

Dominantou historického centra Detvy je klasicistický Rímskokatolícky kostol sv. Františka z Assisi z r. 1803 - 1804 s oltárnymi neskorobarokovými maľbami a bohato zdobeným interiérom. Je kultúrnou pamiatkou.

Na južnej strane kostola je osadená pamätná tabuľa Karolovi Antonovi Medveckému venovaná národnému dejateľovi, historikovi, etnografovi, ktorý pôsobil v Detve ako katolícky kňaz. Svoje poznatky o Detve, umení a živote jej ľudu zhrnul v monografii Detva, vydané v roku 1905. Dielo je prvou slovenskou monografiou obce. Tiež je tu osadená pamätná tabuľa Antonovi Prokopovi.

Prícestná socha Sv. Jána Nepomuckého a prícestná socha Sv. Floriána ľudové neskorobarokové plastiky z 18. storočia. Božia muka - drobná sakrálna architektúra, ul. Sládkovičova pri dome č.16.

Cintorín - pozoruhodnosťou sú drevené vyrezávané náhrobné kríže, diela miestnych ľudových majstrov. Solitéry staršieho datovania patria medzi kultúrne pamiatky. Kalvária pri cintoríne - lokalita s vyhlídkou na Detvu, s kaplnkou z r. 1905 - 1908 v historizujúcom slohu, nachádza sa severovýchodne od historického centra. Je to miestny religiózny priestor dotvárajúci sakrálnu dominantu Detvy. Okrem kaplnky a ústredného dreveného kríža sa tu nachádza drobná sakrálna architektúra s nikami a obrazmi krížovej cesty, socha Panny Márie a pri vstupe dom smútku. Drevené náhrobné vyrezávané kríže, ktoré stratili svoju pôvodnú funkciu, boli obnovené a nainštalované ako expozícia v bezprostrednej blízkosti cintorína.

Pomník padlým v 1. a 2. svetovej vojne - súsošie z roku 1952, autorov akademického sochára Jána Hučka a arch. J. Fulhammera na Partizánskej ul. Pamätné tabule padlým v druhej svetovej vojne a Antonovi Prokopovi.

Prícestné kríže v blízkosti ciest a náhrobné kríže na cintoríne v Detve sú dielami majstrov detvianskej drevorezby. Kríže detvianskych majstrov boli aj základom pre vytvorenie symbolického cintorína vo Vysokých Tatrách. Patria k najpozoruhodnejším výtvarným prejavom Detvy a tohto kraja. Charakteristický je pre ne polychrómovaný vruborez s rastlinnými a geometrickými ornamentmi.

Ľudový detviansky dom - murovaný kamenný dom v historickom centre, Nám. SNP č. 6, s drevenou vyrezávanou bránou a solárnym motívom na štíte. Je kultúrnou pamiatkou a ukážkou ľudovej architektúry Detvy, tzv. dlhých domov, v ktorých bolo za sebou radených niekoľko bytových jednotiek. Pôvodne v ňom žilo viac spribruzených rodín. Drevená vyrezávaná brána z roku 1857 je ojedinelou zachovanou pamiatkou drobnej architektúry niekdajšej Detvy. Dom je čiastočne obnovený, vo vlastníctve viacerých osôb. Dom je neobývaný, prospelo by majetkoprávne vysporiadanie a jeho využitie pre cestovný ruch.

Na Partizánskej ulici sa nachádza rodinný dom Vagačovcov, zakladateľov prvej bryndziarne na Slovensku. Vznik bryndziarne sa datuje do roku 1787 a jej zakladateľom bol Ján Vagač, rodák zo Starej Turej. Výrobky detvianskej bryndziarne preslávili Detvu doma aj vo svete. Je plánovaná jeho prestavba na penzión a služby pre cestovný ruch.

Podpolianske múzeum - regionálne múzeum Podpoľania. Pôvodne vzniklo z iniciatívy miestnych zánietencov v roku 1994 a ich snahy o zachovanie kultúrneho dedičstva Detvy a Podpoľania ako jedného z najvýznamnejších národopisných regiónov Slovenska. Múzeum čiastočne vyplňa absenciu takéhoto zariadenia v regióne. Jeho zakladateľom a prevádzkovateľom je mesto Detva.

Píla na Partizánskej ulici - navrhovaná technická pamiatka z 1. polovice 20. storočia, na porez dreva (pôvodne parná píla), v súčasnosti stále využívaná.

Prírodný amfiteáter v priťažlivom prostredí Detvy, postavený v r. 1976. Miesto s pohľadmi na Poľanu a okolitú krajinu. Jeho dominantou je jedinečná scéna, čerpajúca námet z ľudového staviteľstva, znázorňujúca výsek z drevenej dediny. Autorom návrhu je Ing. arch. Viliam Gruska. Amfiteáter je majetkom Mesta Detva. Je miestom konania medzinárodného folklórneho podujatia - Folklórnych slávností pod Poľanou organizovaného v gestorstve mesta Detva.

Pre Detvu sú charakteristické dlhé domy v historickom centre Detvy a usadlosti na lazoch patriace k historicky staršej zástavbe.

Kultúrne pamiatky evidované v ústrednom zozname pamiatkového fondu:

- kostol sv. Františka Serafínskeho, číslo ÚZPF 1089
- obytný dom ľudový, ozdobnou bránou, Nám. SNP 6/257 číslo ÚZPF 1828
- cintorín, drevené kríže náhrobné súbor, číslo ÚZPF 1829, 1830
- prícestný kríž osada Kostolná pred domom č. 31 číslo ÚZPF 1848
- obytný dom ľudový, Skliarovo č.113 číslo ÚZPF 1845

Kultúrne pamiatky navrhované na zapísanie do ÚZPF:

- Socha sv. Jána Nepomuckého, Partizánska ulica pred č. 71
- Socha sv. Floriána, v križovatke ulíc Partizánska a Cintorínska
- Studňa, Cintorínska ul., pred domom č. 25-28
- Studňa, Cintorínska ul., pred domom č. 36-37
- Božia muka, Sládkovičova ul., v záhradách pri dome č. 16
- Pomník padlým v 1. a 2. sv. vojne (súsošie z roku 1952, autor akad. Soch. Ján Hučko, arch., J. Fulhammer) Partizánska ul, Nám. SNP

Archeologické lokality

Archeologická lokalita Chrapková pod Kaľamárkou - skalná plošina podoby kamenného hradiska, dokumentujúca počiatky osídlenia územia. Sprístupňuje ju turistický náučný chodník.

4. Súčasný stav kvality životného prostredia vrátane zdravia

Súčasný stav kvality životného prostredia je výsledkom vzájomného priestorového a časového pôsobenia stresových faktorov. V dôsledku antropogénnej činnosti dochádza k zaťaženiu jednotlivých zložiek životného prostredia, v ktorých sa v rôznej miere uplatňujú rizikové faktory a tie spätne limitujú kvalitu života.

Ovzdušie

Znečistenie ovzdušia patrí k najväčším environmentálnym rizikám. Označuje stav atmosféry, keď sú v ovzduší prítomné zložky na kratší alebo dlhší čas nepriaznivo ovplyvňujúce životné prostredie. Významné znečisťujúce látky sú tuhé znečisťujúce látky (prach, sadze), oxidy síry, oxidy dusíka, oxid uhoľnatý, organické látky (celkový organický uhlík), benzén, kadmium, olovo, zinok, fluór, sírovodík, amoniak, chlór a i.

Vývoj emisií hlavných znečisťujúcich látok bol do roku 1999 sledovaný prostredníctvom databázy registra emisií a zdrojov znečistenia ovzdušia (REZZO). Od roku 2000 je tento vývoj sledovaný prostredníctvom databázy

národného emisného inventarizačného systému (NEIS), zahrňajúceho veľké a stredné zdroje znečisťovania ovzdušia.

Prehľad emisií základných znečisťujúcich látok emitovaných zo stacionárnych zdrojov znečisťovania ovzdušia v okrese Detva v rokoch 2000 - 2010:

Znečisťujúca látka / rok	Množstvo tony/rok										
	rok 2010	rok 2009	rok 2008	rok 2007	rok 2006	rok 2005	rok 2004	rok 2003	rok 2002	rok 2001	rok 2000
Tuhé znečisťujúce látky	27,764	19,450	21,455	21,828	17,102	15,698	12,943	16,321	20,503	22,219	15,315
Oxidy síry ako SO ₂	18,343	18,609	8,718	11,011	26,068	28,176	9,562	9,281	17,757	12,268	20,818
Oxidy dusíka ako NO _x	78,255	67,794	88,145	81,156	32,829	26,287	23,572	24,560	25,244	33,187	32,670
Oxid uhoľnatý CO	72,538	68,387	91,228	89,370	57,886	55,763	46,860	37,555	48,824	54,726	57,145
Organické látky - celk. organický uhlík - TOC	14,562	8,103	9,626	8,431	7,534	6,577	10,696	10,402	12,708	14,554	8,793

Zdroj: NEIS, www.air.sk

Na znečisťovaní ovzdušia sa v území podieľajú najmä palivovo-energetické zdroje a doprava. Automobilová doprava zaťažuje ovzdušie hlavne tuhými znečisťujúcimi látkami, NO_x a CO.

Priemyselné centrá vo vzdialenejšom okolí mesta Detva možno považovať za regionálne zdroje znečistenia. Uplatňujú sa najmä škodliviny zo spaľovacích procesov, oxidy síry, dusíka, uhľovodíky, ťažké kovy. Diaľkový prenos škodlivín – najmä oxidov síry a dusíka má pôvod v spaľovacích procesoch fosílnych palív a priemyselnej činnosti. Doba zotrvania týchto látok v ovzduší je niekoľko dní, preto môžu byť prenesené stovky, ale aj niekoľko tisíc kilometrov od zdroja.

Povrchové a podzemné vody

Povrchové vody

Kvalita povrchových vôd môže byť ovplyvňovaná:

- bodovými zdrojmi znečisťovania - predstavujú kanalizačné systémy, výpuste ČOV, výpuste z poľnohospodárskych fariem, priemyselných areálov, turistických a rekreačných zariadení a pod.
- rozptýlenými zdrojmi znečisťovania povrchových vôd - nedajú sa monitorovať a predstavujú poľnohospodárske aktivity, lesohospodárske činnosti, obyvateľstvo nepripojené na kanalizačný systém a iné.

Hlavným tokom pretekajúcim dotknutým územím je Detviansky potok. Kvalita vody v Detvianskom potoku nie je sledovaná. Systematické sledovanie kvality povrchových tokov prebieha na toku Slatina.

Kvalitu povrchovej vody vo vodnom toku môžeme charakterizovať pomocou údajov z najbližšie situovaných odberných miest siete SHMÚ: Slatina – pod Hriňovou a Slatina – ústie. Údaje sú čerpané zo záverečnej správy ČMS – Voda. Ročenka za rok 2002-2003 (SHMÚ, 2004).

Kvalita povrchových vôd za obdobie 2002-2003:

Miesto odberu vzorky	Riečny kilometer	Trieda kvality povrchových vôd a skupiny ukazovateľov					
		A	B	C	D	E	F
Slatina – pod Hriňovou	46,0	II BSK ₅	III Mn _{celk.}	II N-NO ₃	II SI-bios SI-makro	IV KOLI	IV NEL _{UV}
Slatina – ústie	0,3	III BSK ₅	V pH	IV fosforeč. P N celkový	III SI-bios SI-makro	IV KOLI	IV NEL _{UV}

Kvalita povrchových vôd je hodnotená v zmysle STN 75 7221 „Kvalita vody. Klasifikácia kvality povrchových vôd“, ktorá kvalitu vody hodnotí v 8 skupinách ukazovateľov:

- A – skupina – kyslíkový režim
- B – skupina – základné fyzikálno-chemické ukazovatele
- C – skupina – nutrienty
- D – skupina – biologické ukazovatele
- E – skupina – mikrobiologické ukazovatele
- F – skupina – mikropolutanty
- G – skupina – toxicita
- H – skupina – rádioaktivita

Povrchové vody sú podľa kvality vody zaraďované do 5 tried kvality:

- I. trieda - veľmi čistá voda,
- II. trieda - čistá voda,
- III. trieda - znečistená voda,
- IV. trieda - silne znečistená voda,
- V. trieda - veľmi silne znečistená voda

Pre porovnanie uvádzame kvalitu povrchovej vody vo vodnom toku z údajov odberných miest siete SHMÚ: Slatina – Pstruša a Slatina – ústie. Údaje sú čerpané zo záverečnej správy ČMS – Voda 2007 (SHMÚ, 2008).

Miesta odberov kvality povrchových vôd nespĺňajúcich limity podľa Nariadenia vlády 296/2005 a hodnotených podľa STN 75 7221 v IV. až V. tr. kvality za obdobie 2006-2007:

Miesto odberu vzorky	Riečny kilometer	Hodnotené podľa NR SR 296/2005				Podľa STN 75 7221	
		Nevyhovujú pre tieto ukazovatele				IV. trieda	V. trieda
		Základné fyzikálno-chemické	Biologické a mikrobiologické	Mikropolutanty	Organické polutanty		
Slatina – Pstruša	21,3	N-NO ₂					
Slatina – ústie	0,3	N-NO ₂		NEL _{UV}	fluorantén		NEL _{UV}

Podzemné vody

Vyhodnotenie kvality podzemnej vody je v území problematické, lebo neexistujú celoplošné a pravidelné merania. Okrem toho sú podzemné vody ohrozené celým radom nekontrolovateľných zdrojov znečistenia, ako sú priesaky z poľných hnojísk, priesaky z nevodotesných žump, negatívne vplyvy poľnohospodárskej chemizácie atď.

V dotknutom území sa nenachádzajú významnejšie zdroje znečistenia podzemnej vody. Kvalita podzemnej vody je okrem horninového prostredia ovplyvňovaná najmä zrážkami a v menšej miere aj kvalitou vody v povrchových tokoch. Podľa Atlasu krajiny SR (2002) sa dotknuté územie vyznačuje pomerne dobrou kvalitou podzemných vôd. Podzemné vody sú zaradené do oblasti s nízkou až strednou úrovňou znečistenia. Hlavné zdroje znečistenia v dotknutom území a širšom okolí pochádzajú z urbanizovaného územia a z poľnohospodárskej činnosti.

Kontaminácia pôd a pôdy ohrozené eróziou

Kontaminácia pôd

Významnejšie zdroje znečistenia pôd sa v území nenachádzajú. V území možno predpokladať mierne zvýšené hodnoty znečisťujúcich látok pochádzajúcich z:

- prirodzených geochemických anomálií
- automobilovej dopravy
- hnojenia ornej pôdy - rezíduá pesticídov a herbicídov

V rámci Čiastkového monitorovacieho systému Pôda bolo v okrese Detva v r. 1996 - 2000 kontrolovaných 159 honov s celkovou rozlohou 3278,0 ha. Plošný prieskum kontaminácie pôd (PPKP) ako subsystém monitoringu pôd sleduje obsah ťažkých kovov - obsah rizikových stopových prvkov v pôdach s vysokým stupňom biotoxicity pre teplokrvné živočíchy a človeka. Tieto prvky sa vyskytujú v pôdach v rôznych koncentráciách a v rôznych formách. Rôzny je aj ich pôvod a zdroj. V rámci okresu Detva boli sledované obsahy prvkov – Cr, Ni, As, Cd, Hg,

Pb. Výskumom neboli zistené žiadne nadlimitné parametre nebezpečných látok. V rámci PPKP 2005 bolo v okrese Detva kontrolovaných 18 honov s celkovou rozlohou 457,0 ha. Sledované boli obsahy rovnakých prvkov ako v roku 1996 - 2000. Výskumom neboli opäť zistené žiadne nadlimitné parametre nebezpečných látok. Podľa mapy kontaminácie pôd (Čurlík, Šefčík in Atlas krajiny SR, 2002) leží dotknuté územie a jeho širšie okolie v lokalite s relatívne čistými pôdami a nekontaminovanými pôdami.

Pôdy ohrozené eróziou

Navrhovaná činnosť je situovaná v intraviláne sídla v rovinnom teréne. Potenciálna ohrozenosť pôdy vodnou eróziou je v dotknutom území vzhľadom na charakter reliéfu žiadna až slabá. V širšom okolí stredná až extrémna v závislosti od svahovitosti, hĺbky pôdy a pôsobiacich exogénnych faktorov. V území sa vyskytuje skôr výmoľová erózia. Ohrozenosť územia potenciálnou veternou eróziou je žiadna až slabá s odnosom menej ako 0,7 t/ha za rok.

Znečistenie horninového prostredia

V dotknutom území sa priame zdroje znečistenia horninového prostredia nenachádzajú.

Iné zdroje znečistenia

Iné zdroje znečistenia životného prostredia neboli v dotknutom území identifikované.

Súčasný zdravotný stav obyvateľstva

Pri hodnotení zdravotného stavu obyvateľov územia je možné vychádzať len z dostupnej štatistiky zdravotného stavu a demografických údajov za okres Detva. Údaje o zdravotnom stave obyvateľstva mesta Detva nie sú samostatne štatisticky spracovávané. Vo všeobecnosti možno konštatovať, že zdravotný stav obyvateľstva a s ním súvisiaca pohoda a kvalita života závisí od životného štýlu a zdravotníckej starostlivosti, výživových zvyklostí, genetickej výbavy, ekonomickej a sociálnej situácie, kultúry, tradícií, ale aj od faktorov vplyvu životného prostredia.

Základnými ukazovateľmi zdravotného stavu je chorobnosť a úmrtnosť.

Úmrtnosť na najčastejšie príčiny smrti na rôznych regionálnych úrovniach za rok 2002 na 100 000 obyvateľov:

Príčiny smrti	Okres Detva	Banskobystrický kraj	SR
Nádory spolu	164,9	216,1	213,9
Zhubný nádor žalúdka	18,0	14,8	14,2
Zhubný nádor močového mechúra	3,0	5,0	4,6
Zhubný nádor dýchacích ciest	30,0	39,9	37,6
Zhubný nádor prsníka	6,0	14,2	14,0
Choroby obehovej sústavy	548,7	602,6	521,8
Ischemická choroba srdca	326,8	346,6	277,1
Cievne ochorenie mozgu	72,0	108,4	88,5
Choroby dýchacej sústavy	72,0	56,9	54,2
Zápal pľúc	48,0	31,9	31,5
Choroby tráviacej sústavy	75,0	55,2	51,9
Choroby pečene	54,0	30,3	29,9
Vonkajšie príčiny	66,0	63,7	56,2
Dopravné nehody	15,0	15,0	14,5
Úmyselné sebapoškodenie	12,0	17,6	13,3
Spolu	1001	1068	958,1

Zdroj: Správa o stave ŽP Banskobystrického kraja, 2002

Všeobecne zlý zdravotný stav obyvateľstva, či už Slovenska alebo samotného okresu Detva potvrdzuje ich úmrtnosť na najčastejšie príčiny, ktorými sú kardiovaskulárne ochorenia a onkologické ochorenia.

Z ochorení obehovej sústavy prevláda predovšetkým ischemická choroba srdca, z nádorových ochorení - zhubný nádor dýchacích ciest. Zhubný nádor dýchacích ciest v okrese neprekračuje ani celoslovenský priemer, ani priemer v rámci kraja. Celoslovenský priemer je však prekročený pri ischemickej chorobe srdca.

V poslednom období bol zaznamenaný len mierny nárast alergií, najmä alergickej rinitídy celoročnej, dermorespiračného syndrómu a potravinovej alergie.

Ďalšími ukazovateľmi zdravotného stavu obyvateľstva je stredná dĺžka života pri narodení, celková mortalita, natalita, novorodenecká a dojčenská úmrtnosť, potratovosť, pracovná neschopnosť a invalidita, vrodené vývojové vady, ale aj výskyt rizikových faktorov (fyzikálnych, biologických a chemických) a počet obyvateľov vystavených ich účinkom.

Stredná dĺžka života pri narodení vyjadruje počet rokov, ktorých sa dožije novorodenec za predpokladu zachovania úmrtnostnej situácie v období jej výpočtu. Vek dožitia u nás sa postupne zvyšuje. V roku 2003 bol 69,77 roka u mužov a 77,62 roka u žien. V európskom porovnaní sa Slovensko radí medzi priemerné krajiny, no zaostáva za najvyspelejšími krajinami. V okrese Detva je stredná dĺžka života nižšia – 65,58 rokov u mužov a 76,69 rokov u žien (*Správa o stave ŽP Banskobystrického kraja, 2002*).

Zdravotné ukazovatele v okrese Detva za rok 2002:

natalita (v promile)	8,19
mortalita (v promile)	10,02
novorodenecká úmrtnosť (v promile)	7,35
dojčenská úmrtnosť (v promile)	11,03
samovoľné potraty na 1000 žien	2,75
mimomaternicové tehotenstvo na 1000 žien	0,11
počet živonarodených detí s vrodenou chybou na 10 000 živonarodených	147,1

Zdroj: *Správa o stave ŽP Banskobystrického kraja, 2002*

Dopady negatívnych javov v prostredí na zdravie obyvateľstva sú doteraz len málo preskúmané a vzhľadom na dlhodobosť a rôznorodosť pôsobenia aj ťažko hodnotiteľné. V súčasnosti dostupné údaje neumožňujú dostatočne kvantitatívne určiť podiel kontaminácie životného prostredia na vývoji zdravotného stavu.

IV. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O PREDPOKLADANÝCH VPLYVOCH NAVRHOVANEJ ČINNOSTI NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE VRÁTANE ZDRAVIA A O MOŽNOSTIACH OPATRENÍ NA ICH ZMIERNENIE

1. Požiadavky na vstupy

Záber pôdy

Dotknuté parcely Katastrálny úrad eviduje v katastri nehnuteľností C ako vodné plochy a v katastri E ako vodné plochy, zastavané plochy a nádvoría, trvalé trávne porasty a ostatné plochy umiestnené v zastavanom území obce.

Trasa úprav toku kopíruje existujúci stav koryta a nevyžaduje nový trvalý záber pôdy, resp. pozemkov. Dočasný záber pozemkov si vyžiada vytvorenie prístupu pre mechanizmy počas realizácie prác a skládkovanie materiálu potrebného na úpravy a revitalizáciu Detvianskeho potoka.

Navrhovanou činnosťou nedôjde k trvalému ani dočasnému záberu poľnohospodárskej pôdy a lesných pozemkov.

Spotreba vody

Navrhovaná činnosť nie je spojená so spotrebou pitnej ani úžitkovej vody. Počas výstavby bude zabezpečený prísun pitnej vody pre pracovníkov stavby mobilnými zariadeniami. Objem vody na jedného pracovníka bude predstavovať 5 l/deň.

Ako technologickú vodu možno využiť, v prípade potreby, vodu priamo z predmetného toku.

Ostatné surovinové a energetické zdroje

Suroviny nevyhnutné k úprave a revitalizácii Detvianskeho potoka budú dodávané zo zdrojov a od dodávateľov pôsobiacich v území.

Navrhovaná činnosť nekladie nároky na spotrebu elektrickej energie. Počas výstavby bude prípadná potreba elektrickej energie pokrytá z existujúcej miestnej siete NN vedenia.

Dopravná a iná infraštruktúra

Odvoz a dovoz materiálu a surovín bude zabezpečený po jestvujúcich komunikáciách. Prístup k toku, k miestach úprav bude zabezpečený z existujúcej štátnej cesty III/06628 a následne miestnymi obslužnými komunikáciami ako aj dočasne zriadenými prístupmi, ktoré sa dočasne zriadia na pozemkoch vedených súbežne s tokom.

Nároky na pracovné sily

Navrhovaná činnosť vyžaduje prísun pracovnej sily počas úprav a revitalizácie toku. Počet pracovníkov je závislý od postupu prác. Realizácia stavebných prác bude zabezpečovaná dodávateľsky na základe výberu zhotoviteľa stavby v zmysle zákona o verejnom obstarávaní.

2. Údaje o výstupoch

Zdroje znečistenia ovzdušia

Znečisťujúce látky budú emitované do ovzdušia len počas úprav a revitalizácie toku. Zdrojom týchto látok budú mechanizmy a samotný priestor práve prebiehajúcich úprav. Hlavnými znečisťujúcimi látkami budú tuhé znečisťujúce látky, najmä prach a emisie - výfukové plyny ťažkých mechanizmov. Množstvo emisií z automobilovej dopravy bude závisieť od frekvencie dopravy, použitých ťažkých mechanizmov a poveternostných pomerov územia. Zdroje znečistenia ovzdušia sú však minimálne a dočasné.

Realizáciou navrhovanej činnosti nevznikne nový zdroj znečisťovania ovzdušia.

Odpadové vody

Realizácia navrhovanej činnosti sa nespája s produkciou odpadových vôd. Pracovníci budú využívať mobilné sociálne zariadenia.

Odpady

Pri nakladaní s odpadmi sa musia rešpektovať ustanovenia zákon č. 223/2001 Z. z. o odpadoch v znení neskorších predpisov, vyhlášky č. 283/2001 Z. z. o vykonaní niektorých ustanovení zákona o odpadoch a ďalších súvisiacich predpisov.

Odpady budú vznikať len počas realizácie úprav a revitalizácie toku. Produkované odpady sú kategorizované na základe vyhlášky č. 284/2001 Z. z., ktorou sa ustanovuje Katalóg odpadov v znení zmien a doplnkov.

Kód odpadu	Názov odpadu	Kategória	spôsob zneškodnenia/ zhodnotenia*
17 05 04	Zemina a kamenivo iné ako uvedené v 170503	O	D1
20 02 01	Biologicky rozložiteľný odpad	O	R1, resp. R3
17 09 04	Zmiešané odpady zo stavieb a demolácií iné ako uvedené v 17 09 01, 17 09 02, 17 09 03	O	opätovné využitie
17 01 07	Zmesí betónu, tehál, obkladačiek a keramiky iné ako uvedené v 17 01 06	O	opätovné využitie
20 03 01	Zmesový komunálny odpad	O	D1

* spôsob zneškodnenia je uvedený podľa prílohy č. 2 a 3 zákona o odpadoch

Nakladanie s odpadom

Nakladanie so stavebnými odpadmi nebude podliehať režimu ustanovenému v § 40c, nakoľko sa nepredpokladá tvorba stavebných odpadov prevyšujúca 200 t ročne.

Počas terénnych prác a prípravných prác bude vznikať najmä zemina z nánosov, ktorá bude zužitkovaná prednostne na mieste vzniku. Nevyužitelná časť odpadov 17 05 04 - zemina z nánosov bude uskladnená na skládku odpadov v lokalite Studienec, k.ú. Detva, pre potreby realizácie uzavretia ďalšej etapy skládky (§ 35 písm. b) vyhlášky MŽP SR č. 283/2001 Z.z.).

Biologicky rozložiteľný odpad 20 02 01- kroviny a stromy - po ich spracovaní (štíepkovaní) budú využité buď pre potreby kotolne na biomasu alebo uskladnené na kompostovisku.

Lomový kameň (kód odpadu 17 09 04) a dlažba (kód odpadu 17 01 07) budú opätovne využité pre potrebu spevnenia a úpravu koryta Detvianskeho potoka.

Počas realizácie bude vznikať i zmesový komunálny odpad produkovaný pracovníkmi stavby. Za nakladanie s komunálnym odpadom, ktoré vznikli na území mesta zodpovedá mesto. Nakladanie s komunálnym odpadom vzniknutým počas výstavby bude potrebné zabezpečiť v súlade so všeobecne záväzným nariadením mesta, v ktorom sú ustanovené podrobnosti o spôsobe zberu a prepravy komunálnych odpadov, o spôsobe separovaného zberu jednotlivých zložiek komunálnych odpadov ako aj miesta určené na nakladanie s týmito odpadmi a na ich zneškodňovanie.

Dodávateľ stavebných prác, ako pôvodca odpadov vznikajúcich pri jeho činnosti zodpovedá za ich prednostné zhodnotenie a zneškodňovanie. Pri nakladaní s odpadmi počas realizácie úprav a revitalizácie toku je povinný dodržiavať ustanovenia zák. č. 223/2001 Z.z. o odpadoch v znení neskorších predpisov, príslušných vykonávacích vyhlášok a všeobecne záväzných nariadení mesta.

Počas prevádzky navrhovanej činnosti môže dochádzať k vzniku, kumulácii a zachytávaniu biologicky rozložiteľných odpadov a zmesových komunálnych odpadov. Odpady budú zhodnocované, prípadne zneškodňované v súlade s platnými právnymi predpismi.

Zdroje hluku a vibrácií

Počas výstavby možno očakávať zvýšenie hluku spôsobené pohybom stavebných mechanizmov v priestore staveniska. Tento vplyv však bude obmedzený na priestor stavby a časovo obmedzený na dobu realizácie úprav toku. Doprava materiálu na stavenisko bude po existujúcich komunikáciách. Intenzita dopravy počas výstavby nebude predstavovať významnú zmenu ani z hľadiska dopravného zaťaženia ani z hľadiska s tým súvisiaceho zaťaženia hlukom z dopravy. Vplyv bude minimálny a dočasný.

Prevádzka navrhovanej činnosti nebude predstavovať zdroj hluku v území.

Žiarenie, teplo a zápach

Vznik žiarení, tepla ani zápachu sa nepredpokladá.

Iné očakávané vplyvy

Vyvolané investície - úpravy a revitalizácia Detvianskeho potoka vyvolajú potrebu osadenia lavičiek tak, aby sa zvýšila prietočnosť potoka.

3. Údaje o predpokladaných priamych a nepriamych vplyvoch na životné prostredie

Vplyvy na obyvateľstvo

Nulový variant

V prípade, že nedôjde k realizácii navrhovanej činnosti, v ďalšom období môže dochádzať k ohrozovaniu obyvateľov mesta a ich majetku najmä pri výskyte intenzívnej zrážkovej činnosti a príválových dažďoch.

Navrhovaný variant

Počet obyvateľov dotknutých realizáciou navrhovanej činnosti možno kvantifikovať na základe trvalo bývajúceho obyvateľstva mesta, nakoľko činnosť bude realizovaná v intraviláne sídla. K 31. decembru 2010 mesto evidovalo 14 740 obyvateľov. Na druhej strane k dotknutým obyvateľom môžeme prirátat návštevníkov mesta. Tieto údaje však kvantifikovať nevieme.

Vplyvy navrhovanej činnosti môžeme vo vzťahu k dotknutému obyvateľstvu hodnotiť ako:

- negatívne s krátkodobým účinkom (počas realizácie úprav toku),
- pozitívne s dlhodobým účinkom (počas prevádzky).

Vplyvy počas realizácie úprav toku

Dotknuté obyvateľstvo bude najviac ovplyvňované počas výstavby navrhovanej činnosti. Negatívny vplyv sa bude prejavovať jednak vo zvýšenej frekvencii pohybu nákladných automobilov a stavebných mechanizmov, ktoré budú zabezpečovať zásobovanie materiálom, ale aj samotnou realizáciou. Obyvateľstvo tak bude ovplyvňované nepriamo, prostredníctvom prašnosti, emisií a hluku produkovaného stavebnými mechanizmami a nákladnými automobilmi.

Najväčší vplyv pocítia najmä obyvatelia v domoch a bytoch situovaných v blízkosti:

- komunikácií, po ktorých bude prebiehať zásobovanie navrhovanej činnosti materiálom, odvoz prebytočnej zeminy a ostatných odpadov,
- úsekov úprav a revitalizácie toku.

Vnímanie sekundárnej prašnosti týmito obyvateľmi bude zanedbateľné. Počas realizácie prác, vzhľadom na rozsah a charakter navrhovanej činnosti nepredpokladáme prekročenie limitných hodnôt pre tuhé častice PM₁₀ (frakcia TZL) v zmysle zákona MŽP SR č. 137/2010 Z.z. o ovzduší.

Samotný priestor realizácie úprav bude pôsobiť ako dočasný zdroj znečistenia ovzdušia emisiami výfukových plynov pochádzajúcich zo stavebných mechanizmov a automobilov, ktoré budú zabezpečovať stavenisko potrebným stavebným materiálom. Najvyššie koncentrácie CO a NO₂ však pravdepodobne neprekročia limitné hodnoty ani v prípade najnepriaznivejších rozptylových podmienok.

Obyvateľstvo v čase výstavby bude vnímať nárast hlukovej záťaže v území, tento vplyv však bude pôsobiť len dočasne a krátkodobo. K narušeniu pohody a kvality života obyvateľstva bude dochádzať len v úseku práve prebiehajúcej výstavby.

Realizácia úprav toku môže vyvolať obmedzenie premávky na štátnych cestách III. triedy a miestnych komunikáciách pozdĺž toku. V čase úprav môže byť premávka presmerovaná do jedného jazdného pruhu.

Vytvorením prístupov k toku pre mechanizmy, bude obmedzené vlastnícke právo, počas trvania prác. Tieto javy môžu obyvatelia vnímať negatívne.

Realizáciou navrhovanej činnosti zdravotný stav obyvateľstva nebude negatívne ovplyvnený, nakoľko príspevok navrhovanej činnosti k jestvujúcemu stavu bude minimálny. Zdravotné riziká sú spojené skôr s úrazovosťou. Počas výstavby môže dôjsť k úrazu pri manipulácii s materiálom, pri doprave, pri stavebných prácach a pod. Tieto riziká je možné eliminovať dodržiavaním technologických a prevádzkových postupov v súlade s právnymi predpismi a pokynmi v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.

Všetky uvedené vplyvy budú pôsobiť len dočasne a krátkodobo. Vplyv navrhovanej činnosti počas realizácie úprav navrhovanej činnosti hodnotíme ako málo významný.

Realizácia stavebných prác bude zabezpečovaná dodávateľsky na základe výberu zhotoviteľa stavby v zmysle zákona o verejnom obstarávaní. Po dohode medzi dodávateľom stavebných prác a mestom, by bolo možné vytvorenie dočasných pracovných miest pre miestnych obyvateľov. V prípade, ak by sa vytvorili tieto pracovné miesta, vplyv hodnotíme ako pozitívny.

Vplyvy počas prevádzky

V dlhodobom meradle realizácia navrhovanej činnosti v pozitívnom zmysle ovplyvní kvalitu a pohodu obyvateľov mesta Detva. Úpravou toku sa zvýši bezpečnosť a ochrana príbrežných pozemkov a nehnuteľností na týchto pozemkoch.

Vplyv hodnotíme ako pozitívny.

Vplyvy na pôdu, horninové prostredie a reliéf

Nulový variant

V prípade, že sa realizácia navrhovanej činnosti v neuskutoční, nedôjde k zásahom do pôdy a horninového prostredia.

Navrhovaný variant

Vplyvy počas realizácie úprav toku

Trasa úprav toku kopíruje existujúci stav koryta a nevyžaduje nový trvalý záber pôdy, resp. pozemkov. Dočasný záber pozemkov si vyžiada vytvorenie prístupu pre mechanizmy počas realizácie prác a skládkovanie materiálu potrebného na úpravy a revitalizáciu Detvianskeho potoka. Navrhovanou činnosťou nedôjde k trvalému ani dočasnému záberu poľnohospodárskej pôdy a lesných pozemkov.

Vplyv vykonávania stavebných prác na pôdny kryt je v prvom rade závislý od zastúpenia pôvodných pôdnych typov a kvality pôdy v území výstavby. Rozhodujúcimi predpokladmi pre poškodenie pôdneho profilu je samotná pôdna štruktúra, vlhkosť stav pôdy, druh použitého dopravného prostriedku a intenzita prejazdov. Vplyvom pohybu ťažkých mechanizmov môže dochádzať k sekundárnemu zhutňovaniu pôdy, čím dôjde k negatívne ovplyvneniu fyzikálnych vlastností pôdy. Ochrana pôdy pred zhutnením predpokladá dodržanie projektu organizácie výstavby a stanovený rozsah plôch dočasného záberu určených na dopravu a skládkovanie stavebných materiálov. Po ukončení výstavby je potrebné dočasne zabraté plochy uviesť do pôvodného stavu, t.j. takého stavu, aký bol pred začatím výstavby vrátane zatrávnenia.

Pôda v území má strednú až vysokú schopnosť transportovať organické polutanty do podzemných vôd a horninového prostredia, preto počas výstavby hrozí riziko kontaminácie pôdneho a horninového prostredia. Pri zemných prácach sa zvyšuje sa aj riziko možnej kontaminácie podzemných vôd ako dôsledok transportu tohto kontaminantu cez horninové prostredie do podzemnej vody.

Tieto vplyvy v posudzovanej lokalite sú málo pravdepodobné a aj v prípade ich vzniku ich následky budú minimálne. Pri prácach bude potrebné dôsledne dodržiavať preventívne opatrenia na zamedzenie úniku ropných, príp. iných vodám škodlivým látok do pôdy a horninového prostredia. Kontaminácia pôdy a horninového prostredia má charakter potenciálneho rizika.

Rozsah zásahov do prostredia nebude mať vplyv na reliéf územia.

Vplyv na pôdu, horninové prostredie a reliéf hodnotíme ako nevýznamný.

Vplyvy počas prevádzky

Počas prevádzky navrhovanej činnosti sa vplyvy na pôdu a horninové prostredie nepredpokladajú. Očakáva sa však, že odstránením nánosov z koryta, rekonštrukciou základov múrikov, kamenného muriva na stupňoch a pobrežných múrikoch a poškodenej dlažby z lomového kameňa sa zníži intenzita výmoľových erózných prejavov. Vplyv hodnotíme pozitívne.

Vplyvy na ovzdušie a klimatické pomery

Nulový variant

V prípade, že sa výstavba navrhovanej činnosti neuskutoční, nedôjde k zmenám súčasného stavu ovzdušia a klimatických pomerov v posudzovanom území.

Navrhovaný variant

Vplyvy počas realizácie úprav toku

Počas realizácie úprav toku bude dochádzať k zvýšenej prašnosti pri terénnych prácach. Toto znečistenie však bude len lokálne a dočasné. Zdrojom znečisťovania ovzdušia počas stavebných prác bude i doprava. Vplyv emisií na kvalitu ovzdušia možno očakávať vzhľadom na používanie stavebných mechanizmov pri terénnych úpravách a nákladných automobilov, ktoré sa budú využívať na prepravu stavebných surovín na stavenisko a odvoz stavebného odpadu zo staveniska. Hlavnými znečisťujúcimi látkami budú tuhé znečisťujúce látky, najmä prach a emisie - výfukové plyny týchto mechanizmov. Zdroje znečistenia ovzdušia sú však minimálne a dočasné. Nepredpokladá sa prekročenie imisných limitov.

Vplyv navrhovanej činnosti počas jej výstavby na ovzdušie a klimatické pomery hodnotíme ako negatívny, málo významný.

Vplyvy počas prevádzky

Prevádzka navrhovanej činnosti nebude predstavovať zdroj znečistenia ovzdušia.

Vzhľadom na charakter navrhovanej činnosti sa nepredpokladá vplyv na klimatické pomery územia.

Vplyvy na vodné pomery

Nulový variant

V prípade, že sa výstavba navrhovaných činností neuskutoční, nedôjde k zásahom a zmenám súčasného stavu vodných pomerov v posudzovanom území.

Navrhovaný variant

Vplyvy počas realizácie úprav toku

Navrhovanou činnosťou nebudú ovplyvnené vodohospodársky významné lokality, ani ochranné pásma vodných zdrojov, pramene ani pramenné oblasti nakoľko sa v blízkosti realizácie navrhovanej činnosti nevyskytujú.

Realizácia úprav Detvianskeho potoka predstavuje reálne riziko pre povrchový tok z pohľadu zmien kvalitatívnych ukazovateľov. Stavebné mechanizmy prispievajú k nežiaducim dopadom na tok prejavujúcim sa zmenou fyzikálnych a chemických vlastností vody v toku. Pohyb stavebných mechanizmov spolu s technickými prácami, zásahom do koryta toku a pod. dôjde k zakaleniu vody prevažne nerozpustnými anorganickými látkami a čiastočkami pôdy. Pôvod týchto látok je v sedimente, materiáli strhávanom z pobrežných častí koryta a v materiáli zachytenom na stavebných mechanizmoch. Mechanický zákal nemožno považovať za závažný. Má charakter len dočasného zhoršenia senzorických vlastností vody. Vplyvom exogénneho činiteľa (človeka) dôjde dočasne k erózii a odstraňovaniu častí dnových sedimentov a k ich premiestňovaniu v smere prúdu toku.

Pohyb ťažkých mechanizmov na brehoch toku zároveň predstavuje potenciálne riziko kontaminácie toku ropnými látkami, mazacími olejmi a pod. Rovnako môže dôjsť aj k ohrozeniu kvality podzemných vôd. Kontaminácia je reálna v prípade ich havarijného úniku. Dodržiavaním technologických postupov počas výstavby a zabezpečení dobrého technického stavu stavebných mechanizmov neprestavuje navrhovaná činnosť významné nebezpečenstvo ohrozujúce kvalitu podzemnej vody.

Vzhľadom na lokalizáciu miesta realizácie prác je potrebné, vybaviť stavenisko prostriedkami pre vykonanie bezprostredných opatrení v prípade úniku nebezpečných látok do prostredia.

Vplyv na vodné pomery územia hodnotíme ako málo významný.

Vplyvy počas prevádzky

Nevyhovujúci stav koryta Detvianskeho potoka sa prejavuje hlavne zanesením prietokového profilu koryta nánosmi a jeho zarastaním vegetáciou. Pri zmenšení (zúžení) prietokového profilu dochádza k zvýšeniu rýchlosti vody a postupnému poškodzovaniu opevnenia koryta. Pri vyšších prietokoch vody môže toto spôsobiť až vyliatie vody z koryta a poškodenie objektov na príbrežných pozemkoch. Odstránení nánosov z koryta dôjde k zvýšeniu prietokovej kapacity koryta.

Z hľadiska posúdenia vplyvov, bude mať navrhovaná činnosť významný pozitívny vplyv.

Navrhovaná činnosť nebude mať vplyv na podzemnú vodu.

Vplyvy na biotu

Nulový variant

V prípade, že sa realizácia navrhovanej činnosti neuskutoční, nedôjde k zásahom a zmenám súčasného stavu vegetácie a živočíšstva v lokalite navrhovanej činnosti.

Navrhovaný variant

Vplyvy počas realizácie úprav toku

Navrhovaná činnosť je naplánovaná v území, ktoré je už dlhodobo využívané a ovplyvňované človekom.

Medzi negatívne vplyvy navrhovanej činnosti na flóru počas realizácie prác môžeme zaradiť:

- odstránenie časti rastlinných spoločenstiev v miestach prístupov k toku a vykonávania úprav toku. Odstránenie rastlinných spoločenstiev môžeme vo vzťahu k navrhovanej činnosti vnímať ako málo významné, vzhľadom k tomu, že ide prevažne o ruderalne spoločenstvá. Pozitívne sa prejaví odstránenie vegetácie z koryta toku, čím sa rozšíri prietokový profil, zníži rýchlosť vody a zabráni sa poškodzovaniu opevnenia koryta. Po ukončení úprav a revitalizácie toku je potrebné dočasne zabráť plochy (prístupové miesta k toku pre mechanizmy), kde došlo k likvidácii rastlinných spoločenstiev uviesť do pôvodného stavu, t.j. takého stavu, aký bol pred začatím výstavby vrátane zatrávnenia.
- výrub niekoľkých kusov drevín, ktoré by bránili realizácii činnosti. Výrub drevín bude nutné realizovať v súlade so zákonom o ochrane prírody a krajiny (§47 zákona č. 543/2002 Z.z.). Brehový porast sa v daných úsekoch toku nenachádza.

V čase terénneho prieskumu bola plocha čiastočne zasnežená a vzhľadom na ročné obdobie nebolo možné vykonať detailnejší botanický prieskum. Vzhľadom na situovanie navrhovanej činnosti do zastavaného územia mesta sa výskyt chránených, vzácných a ohrozených druhov flóry nepredpokladá. Z uvedeného vyplýva, že nedôjde k zničeniu chránených druhov rastlín európskeho ani národného významu, pretože sa na ploche s najväčšou pravdepodobnosťou nevyskytujú. Nedôjde k zničeniu, ovplyvneniu ani zásahu do biotopov európskeho a národného významu, pretože sa na ploche s nevyskytujú.

Vplyv na flóru hodnotíme ako negatívny, málo významný.

Územie určené na realizáciu navrhovanej činnosti je i z hľadiska fauny veľmi málo významné, nakoľko ide o územie situované v zastavanom území mesta Detva s početnými bariérovými prvkami – komunikácie, mestská zástavba, spevnené plochy a pod.

Počas realizácie prác dôjde k dočasnému vplyvu na živočíšstvo, ktoré je troficky a topicky viazané na túto lokalitu (bezstavovce, drobné zemné cicavce a vtáctvo).

Medzi negatívne vplyvy navrhovanej činnosti na faunu počas realizácie prác môžeme zaradiť:

- Dočasný záber plôch spôsobuje čiastočné vytlačanie živočíchov z daného územia, ale vzhľadom na ich pohyblivosť je väčšina druhov schopná zareagovať premiestnením (migrovaním) do miest, kde nedochádza k ich vyrušovaniu. Na trávnych plochách hniezdi málo druhov vtákov, tu si hľadajú zväčša potravu.
- Počas realizácie prác bude limitujúcim faktorom tiež zvýšená hlučnosť, ktorá spôsobí presun živočíchov na iné tichšie lokality územia.
- Výrub drevín je možné hodnotiť ako negatívny vplyv na faunu, najmä vo vzťahu k možnému výskytu na ne sa viažucich hniezdiacich druhov vtákov a preto je potrebné minimalizovať výruby a vykonávať ich v mimovegetačnom (mimohniezdnom) období, resp. v prípade, že ornitológ po rekognoskácii terénu, umožní výnimku z tohto zákazu, je možné vykonať výrub aj v období hniezdenia. Vzhľadom na to, že navrhované výruby drevín sú situované v území ovplyvnenom činnosťou človeka môžeme konštatovať, že nedôjde k významnému negatívnemu ovplyvneniu ich populácií. Na druhej strane však môže dôjsť k redukcii hniezdných, úkrytových a potravných možností.

Detviansky potok od ústia do rieky Slatina v meste Detva po pramene vrátane prítokov je zaradený k lososovým vodám pstruhovým – lovný revír č. 3-0670-4-1. KÚŽP v Banskej Bystrici vydal Všeobecne záväznú vyhlášku č. 6/2008, ktorou boli vyhlásené vody vhodné na kúpanie a určené povrchové vody vhodné pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb. Detviansky potok (hydrologické číslo 4-23-03-021...025) je v zmysle uvedenej vyhlášky určený ako povrchový tok vhodný pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb – zatriedenie: lososové vody. Z uvedeného dôvodu je potrebné práce na oboch úsekoch toku realizovať mimo obdobia neresenia lososovitých druhov rýb pstruhových.

Vzhľadom na to, že navrhovaná činnosť sa nachádza v území výrazne ovplyvnenom činnosťou človeka môžeme konštatovať, že počas výstavby navrhovanej činnosti nedôjde k významnému negatívnemu ovplyvneniu populácií živočíchov. Činnosť nebude mať negatívny vplyv na živočíšne druhy troficky a topicky viazané na Detviansky potok. Zániku chránených, vzácnych a ohrozených druhov fauny a ich biotopov na ploche realizácie navrhovanej činnosti sa nepredpokladá.

Navrhovaná činnosť sa nepovažuje za zásah, ktorý môže spôsobiť podstatné zmeny v biologickej rozmanitosti, štruktúre a vo funkcii ekosystémov.

Vplyvy počas prevádzky

Počas prevádzky sa nepredpokladá vplyv na faunu a flóru územia.

Vplyvy na krajinu – štruktúru a využívanie krajiny, krajinný obraz

Nulový variant

V prípade, že nedôjde k realizácii navrhovanej činnosti, nedôjde ani k zásahom a zmenám súčasnej štruktúry a využívaniu krajiny, jej krajinného obrazu a pod.

Navrhovaný variant

Vplyvom ľudskej činnosti sa postupne mení vzhľad krajiny a usporiadanie krajinných zložiek. Všetky ľudské zásahy do krajiny sa primárne prejavujú zmenou jej štruktúry. Každá stavba a každá zmena v krajine mení jej obraz – usporiadanie krajinej štruktúry a následne jej ráz – zmena vzťahov pôvodného charakteru krajiny.

Vplyvy počas realizácie úprav toku

Navrhovaná činnosť môže pôsobiť v krajine rušivo len krátkodobo počas realizácie prác. Snahou je realizácia navrhovanej činnosti na základoch maximálnej možnej prírodnosti s potenciálom, čo možno najväčšieho využitia

prírodných domácich zdrojov materiálov. Realizačné práce síce lokálne narušia súčasný rastlinný kryt na príbrežných pozemkoch, avšak po ukončení výstavby dôjde k jeho obnove.

Vplyv hodnotíme ako negatívny, nevýznamný.

Vplyvy počas prevádzky

Navrhovaná činnosť je situovaná v sídelnej krajine, kde prevládajú prvky antropického pôvodu nad prírodnými. Navrhovaná činnosť nemá vplyv na štruktúru krajiny. Z estetického hľadiska úprava potoka zlepší vzhľad koryta a okolia toku.

Vplyvy na územný systém ekologickej stability

Nulový variant

Nerealizovaním navrhovanej činnosti nedôjde k vzniku vplyvov, ktoré by zhoršili súčasný stav územného systému ekologickej stability.

Navrhovaný variant

Vplyvy počas realizácie úprav toku a počas prevádzky

V dotknutom území neboli vyčlenené prvky územného systému ekologickej stability, preto navrhovaná činnosť nemá vplyv na prvky územného systému ekologickej stability. Prvky ÚSES sa vyskytujú v širšom okolí, z tohto hľadiska navrhovanou činnosťou nedôjde k narušeniu ich ekostabilizačných funkcií, nedôjde k ich fragmentácii, ani k zmene funkčnosti.

Vplyvy na urbánny komplex a využívanie zeme

Vplyvy na priemyselnú výrobu

Nepredpokladá sa.

Vplyvy na poľnohospodársku výrobu a lesné hospodárstvo

Realizáciou navrhovanej činnosti nedôjde k zmene využitia územia. Poľnohospodárska výroba a lesné hospodárstvo nebudú navrhovanou činnosťou ovplyvnené.

Vplyvy na služby, rekreáciu a cestovný ruch

Realizácia navrhovanej činnosti nebude mať vplyv na rekreáciu a cestovný ruch. Jej realizácia však znamená príspevok k zveľadeniu mesta. Vplyv hodnotíme pozitívne.

Vplyvy na dopravu

Realizácia úprav toku môže vyvolať obmedzenie premávky na štátnej ceste III. triedy a miestnych komunikáciách pozdĺž Detvianskeho potoka. Prípadné obmedzenia dopravy budú lokálneho charakteru, pričom budú vyznačené príslušným dopravným značením.

Navrhovaná činnosť nemá žiadny priamy ani nepriamy vplyv na železničnú dopravu.

Vplyvy na kultúrne a historické pamiatky a archeologické náleziská

Navrhovaná činnosť nebude mať vplyv na kultúrohistorické pamiatky.

Navrhovaná činnosť bude realizovaná v intraviláne mesta Detva. V katastrálnom území mesta Detva, sú v zastavanej časti aj mimo zastavanú časť podľa § 41 zákona č. 49/2002 Z.z. O ochrane pamiatkového fondu, evidované archeologické náleziská a nálezy z viacerých období praveku a stredoveku a preto je možné, že pri zemných prácach budú zistené nové archeologické nálezy, resp. archeologické situácie. Na základe uvedeného a v súlade s ustanoveniami zákona č. 49/2002 o ochrane pamiatkového fondu a zákona č. 50/1976 Zb. o

územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov a Zásad a regulatív zachovania kultúrohistorických hodnôt, ochrany prírody a tvorby krajiny, vytvárania a udržiavania ekologickej stability, vrátane plôch zelene Závaznej časti ÚPN-M Detva si stavebníci vyžadujú k zámeru každej pripravovanej stavebnej činnosti na predmetnom území rozhodnutie od príslušného orgánu na ochranu pamiatkového fondu, ktorý rozhodne o prípustnosti prác a prípadnej nevyhnutnosti vykonať archeologický výskum.

Vzhľadom na charakter a rozsah navrhovanej činnosti sa vplyv na archeologické náleziská nepredpokladá.

Vplyvy na paleontologické náleziská a významné geologické lokality

Navrhovaná činnosť nebude mať vplyv na paleontologické náleziská ani na významné geologické lokality.

Vplyvy na kultúrne hodnoty nehmotnej povahy

Navrhovaná činnosť nebude mať negatívny vplyv na kultúrne hodnoty nehmotnej povahy.

Iné vplyvy navrhovanej činnosti

Iné vplyvy navrhovanej činnosti na životné prostredie sa neočakávajú.

4. Hodnotenie zdravotných rizík

Realizáciou navrhovanej činnosti sa nepredpokladajú vplyvy, ktoré by významne ohrozovali zdravotný stav obyvateľstva. Riziká spojené s hlučnosťou, znečisťovaním ovzdušia i vznikom odpadov počas realizácie činnosti sú minimálne a zvládnuteľné bežne dostupnými opatreniami. Všetky používané materiálové a technické prostriedky pri výstavbe i prevádzke budú spĺňať nároky na ne kladené v zmysle platných noriem, vrátane nárokov v oblasti ochrany zdravia.

Priame zdravotné riziká predstavujú možné úrazy počas realizácie stavby, predovšetkým nebezpečenstvo úrazu pri doprave, manipulácii s materiálom, úpravách toku a pod. Tieto zdravotné riziká možno hodnotiť za minimálne, charakteru potenciálnych rizík, ktoré je možné eliminovať pracovnou disciplínou a bezpečnostnými opatreniami. Po ukončení výstavby navrhovaná činnosť nepredstavuje žiadne zdravotné riziká.

5. Údaje o predpokladaných vplyvoch navrhovanej činnosti na chránené územia

Navrhovaná činnosť sa podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov **nachádza v 1. stupni ochrany** (§ 12 tohto zákona) – voľná krajina, kde platí všeobecná ochrana prírody a krajiny.

Chránené územia sú situované v širšom okolí:

- navrhovaná činnosť sa nenachádza v území, ktoré by bolo súčasťou veľkoplošného chráneného územia. Najbližšie veľkoplošné chránené územie Chránená krajinná oblasť Poľana sa nachádza od navrhovanej činnosti cca 2,7 km severným smerom. Navrhovaná činnosť nebude mať negatívny vplyv na predmet ochrany CHKO Poľana.
- navrhovaná činnosť sa nenachádza v území, ktoré by bolo súčasťou maloplošného chráneného územia. Najbližšie k navrhovanej činnosti sa nachádza Národná prírodná rezervácia Rohy, vzdialená cca 2,4 km západným smerom. Navrhovaná činnosť nebude mať negatívny vplyv na predmet ochrany NPR Rohy.
- navrhovaná činnosť sa nenachádza v území, ktoré by bolo súčasťou sústavy chránených území európskeho významu - NATURA 2000:

- Najbližšie územie európskeho významu SKÚEV0247 Rohy je vzdialené od dotknutého územia cca 2,4 km západným smerom. Navrhovaná činnosť nebude mať negatívny vplyv na predmet ochrany ani na priaznivý stav predmetu ochrany územia európskeho významu SKÚEV0247 Rohy. Činnosť nebude mať negatívny vplyv na populácie druhov, ktoré sú predmetom ochrany SKÚEV0247 Rohy.
- Najbližším chráneným vtáčim územím je SKCHVÚ022 Poľana vzdialená cca 350 m severovýchodným smerom a cca 750 m juhozápadným smerom od navrhovanej činnosti. Navrhovaná činnosť nebude mať negatívny vplyv na predmet ochrany ani na priaznivý stav predmetu jeho ochrany. Činnosť nebude mať negatívny vplyv na populácie druhov, ktoré sú predmetom ochrany SKCHVÚ022 Poľana.

Navrhovaná činnosť nebude mať samostatne ani v kombinácii s iným plánom alebo projektom na toto územie významný vplyv, z hľadiska cieľov jeho ochrany.

- navrhovaná činnosť sa nenachádza v území, ktoré by bolo súčasťou siete biosférických rezervácií UNESCO. Navrhovaná činnosť je vzdialená od prechodnej zóny Biosferickej rezervácie Poľana cca 2,7 km severným smerom. Navrhovaná činnosť nebude mať na biosferickú rezerváciu negatívny vplyv.

Priamo v dotknutom území ani jeho bezprostrednom okolí sa nenachádzajú chránené stromy.

6. Posúdenie očakávaných vplyvov z hľadiska ich významnosti a časového priebehu pôsobenia

Vplyvy navrhovanej činnosti na životné prostredie z hľadiska významnosti a časového priebehu pôsobenia je potrebné hodnotiť pre samotnú výstavbu ako aj prevádzku navrhovanej činnosti. V nasledujúcich tabuľkách sú zosumarizované najdôležitejšie vplyvy na abiotickú a biotickú zložku prírodného prostredia, obyvateľstvo a krajinu z hľadiska ich významnosti.

Pre hodnotenie významnosti vplyvov sme zvolili 5 stupňovú škálu hodnotenia:

- *bez vplyvu* – navrhovaná činnosť žiadnym spôsobom neovplyvní životné prostredie
- *nevýznamný (negatívny) vplyv* – zanedbateľný vplyv, opatrenia nie sú potrebné
- *málo významný (negatívny) vplyv* – vplyv, ktorého pôsobenie na zložku životného prostredia možno eliminovať opatreniami.
- *významný (negatívny) vplyv* – napr. má dosah na širšie okolie, nie je v súlade s príslušným právnym predpisom, ovplyvňuje predmet ochrany v chránených územiach.
- *pozitívny vplyv*

Očakávané vplyvy počas realizácie úprav toku

Zložka prírodného prostredia	Významnosť vplyvu	
	Nulový variant	Navrhovaný variant
Obyvateľstvo		
narušenie pohody a kvality života	<i>bez vplyvu</i>	<i>málo významný</i>
vplyv na zdravotný stav obyvateľstva	<i>bez vplyvu</i>	<i>bez vplyvu</i>
zaťaženie obyvateľstva prašnosťou, hlukom a emisiami	<i>bez vplyvu</i>	<i>málo významný</i>
obmedzenie premávky a riziko vzniku dopravných kolízií	<i>bez vplyvu</i>	<i>málo významný</i>
vytvorenie pracovných príležitostí	<i>bez vplyvu</i>	<i>pozitívny*/bez vplyvu</i>
socioekonomické vplyvy	<i>bez vplyvu</i>	<i>bez vplyvu</i>
Pôda, horninové prostredie a reliéf		
záber poľnohospodárskej pôdy	<i>bez vplyvu</i>	<i>bez vplyvu</i>
záber lesných pozemkov	<i>bez vplyvu</i>	<i>bez vplyvu</i>
zhutňovanie pôdy	<i>bez vplyvu</i>	<i>málo významný</i>
ohrozenie stability brehov	<i>málo významný</i>	<i>málo významný</i>
riziko kontaminácie pôdy a horninového prostredia	<i>bez vplyvu</i>	<i>málo významný**</i>

Povrchové a podzemné vody		
vplyv na vodohospodársky významné lokality, ochranné pásma vodných zdrojov, pramene a pramenné oblasti	bez vplyvu	bez vplyvu
vplyv na fyzikálne a chemické vlastnosti vody	bez vplyvu	nevýznamný
riziko kontaminácie povrchovej a podzemnej vody	bez vplyvu	málo významný**
vplyv na smer prúdenia povrchovej vody	bez vplyvu	nevýznamný
vplyv na režim prúdenia podzemnej vody	bez vplyvu	bez vplyvu
Ovzdušie a klimatické pomery		
vplyv na klimatické podmienky	bez vplyvu	bez vplyvu
sekundárna prašnosť	bez vplyvu	málo významný
produkcia emisií	bez vplyvu	málo významný
Biota a chránené územia		
odstránenie vegetácie	bez vplyvu	málo významný
výrub drevín	bez vplyvu	málo významný
zničenie chránených, vzácných a ohrozených druhov rastlín	bez vplyvu	bez vplyvu
narušenie trofických a topických väzieb živočíchov	bez vplyvu	málo významný
rušenie živočíchov hlukom	bez vplyvu	málo významný
ovplyvnenie populácie živočíchov	bez vplyvu	bez vplyvu
vplyv na chránené územie vrátane NATURA 2000	bez vplyvu	bez vplyvu
vplyv na chránené stromy	bez vplyvu	bez vplyvu
biologické obnovenie a revitalizácia územia	bez vplyvu	pozitívny
Krajina a ÚSES		
zmena štruktúry krajiny	bez vplyvu	nevýznamný
vplyv na scenériu krajiny	bez vplyvu	nevýznamný
zásah do prvkov ÚSES	bez vplyvu	bez vplyvu
Urbánny komplex a využívanie zeme		
priemyselná výroba	bez vplyvu	bez vplyvu
poľnohospodárska výroba a lesné hospodárstvo	bez vplyvu	bez vplyvu
služby, rekreácia a cestovný ruch	bez vplyvu	nevýznamný
doprava – zvýšenie záťaže komunik. a obmedzenie premávky	bez vplyvu	málo významný
Kultúrne a historické pamiatky a archeologické náleziská	bez vplyvu	bez vplyvu
Paleontologické náleziská a významné geologické lokality	bez vplyvu	bez vplyvu
Kultúrne hodnoty nehmotnej povahy	bez vplyvu	bez vplyvu

Vysvetlivky: * - v prípade vytvorenia pracovných príležitostí pre miestnych obyvateľov

** - charakter potenciálnych rizík

Očakávané vplyvy počas prevádzky

Zložka prírodného prostredia	Významnosť vplyvu	
	Nulový variant	Navrhovaný variant
Obyvateľstvo		
ovplyvnenie pohody a kvality života	bez vplyvu	pozitívny
ochrana zdravia obyvateľstva	bez vplyvu	pozitívny
ochrana majetku obyvateľstva	bez vplyvu	pozitívny
vytvorenie pracovných príležitostí	bez vplyvu	pozitívny
socioekonomické vplyvy	bez vplyvu	pozitívny
Pôda, horninové prostredie a reliéf		
stabilita brehov	bez vplyvu	pozitívny
vplyv na stav výmoľovej erózie v území	bez vplyvu	pozitívny
Povrchové a podzemné vody		
zmena rýchlosti prúdenia vody v toku	bez vplyvu	pozitívny
vplyv na kvalitu a kvantitu povrchovej vody	bez vplyvu	pozitívny
vplyv na kvalitu a kvantitu podzemnej vody	bez vplyvu	pozitívny
Ovzdušie a klimatické pomery		
vplyv na ovzdušie	bez vplyvu	bez vplyvu
vplyv na klimatické podmienky	bez vplyvu	bez vplyvu
Biota a chránené územia		
Vplyv na flóru a jej biotopy	bez vplyvu	bez vplyvu

Vplyv na faunu a jej biotopy	bez vplyvu	bez vplyvu
Vplyv na chránené územia	bez vplyvu	bez vplyvu
revitalizácia územia	bez vplyvu	pozitívny
Krajina a ÚSES		
vplyv na štruktúru krajiny	bez vplyvu	bez vplyvu
vplyv na scenériu krajiny	bez vplyvu	pozitívny
ovplyvnenie ÚSES	bez vplyvu	bez vplyvu
Urbánny komplex a využívanie zeme		
priemyselná výroba	bez vplyvu	bez vplyvu
poľnohospodárska výroba a lesné hospodárstvo	bez vplyvu	bez vplyvu
Služby, rekreácia a cestovný ruch	bez vplyvu	pozitívny
Doprava	bez vplyvu	bez vplyvu
Kultúrne a historické pamiatky a archeologické náleziská	bez vplyvu	bez vplyvu
Paleontologické náleziská a významné geologické lokality	bez vplyvu	bez vplyvu
Kultúrne hodnoty nehmotnej povahy	bez vplyvu	bez vplyvu

Navrhovaná činnosť je lokalizovaná v zastavanom území mesta Detva. Negatívne vplyvy počas realizácie úprav toku na obyvateľstvo sú minimálne a v podstate redukované na prašnosť, hluk a znečistenie ovzdušia produkované stavebnými mechanizmami. Jedná sa o dočasné vplyvy, málo významného rozsahu. Ostatné predpokladané vplyvy počas realizácie navrhovaných úprav Detvianskeho potoka sú z pohľadu intenzity prevažne nevýznamné až málo významné. Vplyvy je možné účinne eliminovať opatreniami. Z hľadiska časového priebehu pôsobenia sa tieto vplyvy prejavujú výhradne iba počas úprav Detvianskeho potoka.

V období prevádzky, žiadny z negatívnych identifikovaných vplyvov nebude pôsobiť. Naopak realizácia navrhovanej činnosti má z pohľadu ochrany prírody a obyvateľstva pozitívny vplyv. Významný je pozitívny účinok navrhovanej činnosti na pohodu a kvalitu života obyvateľov, ochranu jeho zdravia a majetku.

7. Predpokladané vplyvy presahujúci štátne hranice

Vplyv zámeru nepresahuje štátne hranice.

8. Vyvolané súvislosti, ktoré môžu spôsobiť vplyvy s prihliadnutím na súčasný stav životného prostredia v dotknutom území

V súvislosti s navrhovanou činnosťou nie sú známe žiadne vyvolané aktivity, ktoré by mohli mať vplyv na súčasný stav životného prostredia.

9. Ďalšie možné riziká spojené s realizáciou navrhovanej činnosti

Ďalšie riziká spojené s realizáciou navrhovanej činnosti sa nepredpokladajú.

10. Opatrenia na zmiernenie nepriaznivých vplyvov jednotlivých variantov navrhovanej činnosti na životné prostredie

Počas úprav a revitalizácie Detvianskeho potoka

- stavebné práce, pri ktorých dôjde k zvýšeniu hluku vykonávať v pracovných dňoch od 7.00 hod do 18.00 hod, v čase pracovného pokoja hlučné práce nevykonávať,

- zabezpečiť technickú spôsobilosť automobilov dovážajúcich stavebný materiál a tým predchádzať kontaminácii vody, pôdy a horninového prostredia
- pohyb automobilov povoliť len po dohodnutých prístupových trasách
- na mieste staveniska sa nesmie manipulovať s pohonnými látkami, mastiacimi olejmi, vykonávať opravu, údržbu stavebných mechanizmov. Parkovanie stavebných mechanizmov môže prebiehať len na spevnených plochách zabezpečených proti úniku ropných produktov,
- vybaviť stavenisko prostriedkami pre vykonanie bezprostredných opatrení v prípade úniku nebezpečných látok do prostredia - zabezpečiť havarijne sety a školenie pracovníkov
- v prípade úniku ropných látok zamedziť ich ďalšiemu šíreniu a znečistenú zeminu odstrániť a zabezpečiť jej dekontamináciu
- zabezpečiť organizáciu dopravy a čistenie komunikácií
- v suchom období kropiť prашné plochy komunikácií a staveniska
- minimalizovať dobu vykonávania zemných prác a odkrytia plôch, v období zrážok a veterných dní (použiť vhodnú techniku a technológie)
- zabezpečiť adekvátne výstražné a informačné dopravné značenie
- vymedziť priestor, kde bude zhromažďovaný stavebný odpad a zabezpečiť jeho odvoz na zhodnotenie alebo zneškodnenie na riadenú skládku odpadu,
- v prípade realizácie výrubov drevín postupovať podľa ustanovení § 47 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny,
- prípadný výrub drevín a krov realizovať v mimohniezdnom období, prípadne po konzultácii s ornitológom,
- práce na oboch úsekoch toku realizovať mimo obdobia neresenia lososovitých druhov rýb pstruhových,
- minimalizovať rozsah plôch poškodených činnosťou stavebných mechanizmov, minimalizovať poškodzovanie rastlinného krytu
- nevyhnutné narušenie pôdneho a vegetačného krytu bude potrebné zmierniť dodatočnými pôdoochrannými a biologickými rekultivačnými vkladmi
- v exponovaných miestach a miestach s väčším sklonom zabezpečiť protieróznu úpravu poškodeného zemného krytu
- zatrávenie je potrebné realizovať včas, aby nedošlo k vodnej erózii na holom povrchu a mineralizácii pôdy
- minimalizovať škody pri výstavbe - zabezpečiť vysokú disciplínu pracovníkov, aby nedochádzalo ku zbytočným škodám
- v zmysle Zásad a regulatív zachovania kultúrohistorických hodnôt, ochrany prírody a tvorby krajiny, vytvárania a udržiavania ekologickej stability, vrátane plôch zelene Záväznej časti ÚPN-M Detva vyžiadať k zámeru činnosti na predmetnom území rozhodnutie od príslušného orgánu na ochranu pamiatkového fondu, ktorý rozhodne o prípustnosti prác a prípadnej nevyhnutnosti vykonať archeologický výskum.
- požiadať o stanovisko k navrhovanej činnosti Slovenský rybársky zväz a správcu vodného toku.

Počas prevádzky, resp. po úpravách toku

- priebežne realizovať čistenie koryta od nánosov a prípadného zarastania vegetáciou.
- vypracovať povodňový plán zabezpečovacích prác

11. Posúdenie očakávaného vývoja územia, ak by sa navrhovaná činnosť nerealizovala

V prípade nerealizovania navrhovaných protipovodňových opatrení v danej lokalite by vzhľadom na súčasný stav Detvianskeho potoka (v koryte Detvianskeho potoka sú značné nánosy sedimentov s biologickým porastom, čo má nepriaznivý vplyv na odtokové pomery) výskyt väčších privalových dažďov a povodňových prietokov mohol spôsobiť škody na príbrežných pozemkoch ako aj nehnuteľnostiach na týchto pozemkoch. Naďalej by dochádzalo k zanášaniam prietokového profilu koryta nánosmi ako aj jeho zarastaním vegetáciou.

12. Posúdenie súladu navrhovanej činnosti s platnou územnoplánovacou dokumentáciou a ďalšími relevantnými strategickými dokumentmi

Územný plán VUC Banskobystrického kraja

Navrhovaná činnosť je v súlade s ÚPN VÚC Banskobystrického kraja a jeho Zmenami a doplnkami 2009, ktorých záväzná časť bola vyhlásená VZN č. 14/2010. V Záväznej časti sú v oblasti rozvoja nadradenej technickej infraštruktúry, v bode 7.1 Vodné hospodárstvo vymedzené nasledovné regulatívy:

- vytvárať územnotechnické predpoklady na úpravu a revitalizáciu vodných tokov v čiastkových povodiach Hrona, Ipľa a Slanej; úpravy na vodných tokoch realizovať tak, aby neboli dotknuté záujmy ochrany prírody a krajiny v súlade s platnou legislatívou,
- v súlade s Plánmi manažmentu povodí zabezpečiť ochranu pred povodňami realizáciou preventívnych technických a biotechnických opatrení v povodiach, ktoré spomalia odtok vôd z povodia do vodných tokov, výstavbu retenčných nádrží a poldrov, ochranných hrádzí, protipovodňových línii a zariadení na prečerpávanie vnútorných vôd, úpravu vodných tokov a ich nevyhnutnú opravu a údržbu,

Územný plán mesta Detva

Navrhovaná činnosť je v súlade so záväznou časťou ÚPN Mesta Detva (schválený mestským zastupiteľstvom mesta Detva v septembri 2006, VZN č. 3/06), ktorý v rámci zásad a regulatív umiestnenia verejného technického vybavenia územia určuje nasledovné regulatívy v oblasti vodného hospodárstva týkajúce sa Detvianskeho potoka:

- Detviansky potok vedený intravilánom mesta vyčistiť od nánosov a tým zlepšiť prietokové pomery.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Detva na roky 2008 - 2013

Mesto Detva má spracovaný Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja na obdobie rokov 2008 až 2013. V rámci kapitoly Opatrenia na ochranu pred povodňami je uvedené nasledovné:

Z dôvodu ochrany intravilánu mesta Detva proti zatápaniu veľkými vodami boli realizované len čiastočné úpravy rieky Slatiny a Detvianskeho potoka. Aj napriek zrealizovaným úpravám tokov nie je intravilán mesta dostatočne zabezpečený proti vybrežovaniu veľkých vôd Slatiny, Detvianskeho potoka – horná časť ako aj potokov Trstená, Nemecká a Dolinka.

Rieka Slatina je v správe LESY SR, š.p. OZ Kriváň, ako chránený tok. Toky Detviansky potok, Trstená a Nemecká sú v správe Slovenského vodohospodárskeho podniku, š.p., Povodie Hrona Banská Bystrica. Potok Dolinka je v správe mesta Detva. Na tokoch zabezpečujú správcovia tokov len bežnú údržbu, t.j. vyčistenie dna a svahov od nánosov a náletových drevín. Z dôvodu finančnej náročnosti a potreby majetkoprávného vysporiadania časti pozemkov pod vodnými plochami správcovia tokov zrealizovali minimálnu reguláciu tokov. Čiastočne bola urobená regulácia toku Nemecká a Detvianskeho potoka vo vstupnej časti do mesta pri obchodnom dome LIDL.

V strategickej časti Životné prostredie a územný rozvoj dokumentu je jedným zo špecifických cieľov mesta „Zvýšiť kvalitu vybavenosti, infraštruktúry ŽP a vzhľad mesta, zachovať jedinečnosť Detvy, s dôrazom na jej prírodné a krajinné hodnoty“. Jedným z opatrení pre dosiahnutie tohto cieľa je dobudovať infraštruktúru ŽP v oblasti ochrany vodných zdrojov, využívania vôd, ochrany pred povodňami v lokalitách s nedostatočnou a chýbajúcou infraštruktúrou.

13. Ďalší postup hodnotenia vplyvov s uvedením najzávažnejších okruhov problémov

Navrhovaná činnosť predstavuje úpravu a revitalizáciu Detvianskeho potoka pre zvýšenie prietokovej kapacity koryta a s tým súvisiace práce.

Navrhovaná činnosť v zmysle zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákona“), podlieha posudzovaniu podľa prílohy č. 8:

- tabuľky č. 10 - Vodné hospodárstvo:
  - položka č. 7 – objekty protipovodňovej ochrany, časť B - zisťovacie konanie

Cieľom zámeru bolo posúdenie dopadov navrhovanej činnosti na životné prostredie. Pri hodnotení vplyvov činnosti sa vychádzalo z:

- analýzy prírodných podmienok (geológia, hydrogeológia územia, pôdy, vodstvo, ovzdušie a pod.)
- analýzy poznatkov o území (obyvateľstvo, infraštruktúra, hospodárske aktivity a pod.)
- analýzy krajiny, jej ochrany, stability, krajinného obrazu a scenérie
- charakteristiky zdrojov znečisťovania prostredia (znečistenie ovzdušia, vody, pôdy, horninového prostredia a pod.)
- identifikácie stretov záujmov v území (prvky územnej ochrany, ekostabilizujúce prvky a iné)
- charakteru navrhovanej činnosti (zohľadnenie vstupov a výstupov, priamych a nepriamych vplyvov)
- definovania dopadov, vplyvov na životné prostredie a človeka
- návrhu opatrení

Z informácií a hodnotení uvedených v tomto zámere vyplývajú nasledujúce plnenie kritérií pre zisťovacie konanie podľa prílohy č. 10 k zákonu č. 24/2006 Z. z.:

I. Povaha a rozsah navrhovanej činnosti

1. Rozsah navrhovanej činnosti:

Uvedený je v kapitole II. Základné údaje o navrhovanej činnosti. Požiadavky na vstupy a výstupy, s ktorými je navrhovaná činnosť spojená sú definované v kap. IV.1 a IV.2.

2. Súvislosť s inými činnosťami:

Navrhovaná činnosť predstavuje úpravu a revitalizáciu Detvianskeho potoka pre zvýšenie prietokovej kapacity koryta a s tým súvisiace práce.

3. Požiadavky na vstupy:

Vid' kapitola IV.1 zámeru.

4. Údaje o výstupoch:

Vid' kapitola IV.2 zámeru.

5. Pravdepodobnosť účinkov na zdravie obyvateľstva :

Negatívne vplyvy na zdravie obyvateľov sa neočakávajú. Vid' posúdenie vplyvov navrhovanej činnosti na obyvateľstvo.

6. Ovpľyňovanie pohody života :

Pohoda života obyvateľov bude ovplyvnená pozitívne, nakoľko dôjde k zvýšeniu ochrany ich majetku a redukcii negatívnych vplyvov spojených so zaplavovaním pozemkov obyvateľov a obytných budov.

7. Celkové znečisťovanie alebo znehodnocovanie prostredia:

Neočakáva sa.

8. Riziko nehôd s prihľadnutím najmä na použité látky a technológie, ako aj ďalšie možné riziká spojené s realizáciou navrhovanej činnosti:

Neočakáva sa.

II. Miesto vykonávania navrhovanej činnosti

1. Súčasný stav využitia územia:

Navrhovaná činnosť bude vykonávaná na pozemkoch v Katastri nehnuteľností evidovaných ako vodné plochy (KN C).

2. Súlad navrhovanej činnosti s platnou územnoplánovacou dokumentáciou:
Uvedený v kapitole IV.12. Posúdenie súladu navrhovanej činnosti s platnou ÚPD a ďalšími relevantnými strategickými dokumentmi.
3. Relatívny dostatok, kvalita a regeneračné schopnosti prírodných zdrojov v dotknutej oblasti :
Prírodné zdroje nebudú dotknuté.
4. Únosnosť prírodného prostredia, najmä ak ide o tieto oblasti :
  - 4.1 močiare : nie sú dotknuté
  - 4.2 pobrežné oblasti: činnosť je navrhovaná v dvoch úsekoch Detvianskeho potoka v rámci intravilánu mesta Detva. Pobrežné oblasti budú dotknuté v minimálnom rozsahu. Po ukončení prác budú prinavrátené do pôvodného stavu, resp. revitalizované.
  - 4.3 pohoria a lesy : nie sú dotknuté
  - 4.4 chránené územia: nie sú dotknuté
  - 4.5 oblasti významné z hľadiska výskytu, ochrany a zachovania vzácných druhov fauny a flóry : nie sú dotknuté
  - 4.6 oblasti, v ktorých už bola vyčerpaná únosnosť prírodného prostredia: nie sú dotknuté
  - 4.7 husto obývané oblasti: dotknutý je intravilán mesta Detva
  - 4.8 historicky, kultúrne alebo archeologicky významné oblasti: nie sú dotknuté

III. Význam očakávaných vplyvov

1. Pravdepodobnosť vplyvu :
viď kapitola IV.6 Posúdenie očakávaných vplyvov z hľadiska ich významnosti a časového priebehu pôsobenia. Identifikované vplyvy boli klasifikované ako žiadne až málo významné. Viazu sa výhradne na obdobie stavebných prác. Ich ukončením, vplyvy zaniknú. V dlhodobom horizonte sa prejaví pozitívne účinky vykonaných prác na toku.
2. Rozsah vplyvu :
Lokálne vplyvy
3. Pravdepodobnosť vplyvu presahujúceho štátne hranice:
Žiadna
4. Veľkosť a komplexnosť vplyvov :
Lokálne vplyvy
5. Trvanie, frekvencia a vratnosť vplyvu :
V závislosti od obdobia: - počas výstavby krátkodobé, bezprostredne súvisiace s obdobím výstavby
- počas prevádzky dlhodobé

Realizáciu navrhovanej činnosti z pohľadu abiotických, biotických a socioekonomických podmienok územia nelimituje žiadny z faktorov. Z výsledku posudzovania vyplynulo, že realizácia navrhovanej činnosti bude mať malý až zanedbateľný vplyv na životné prostredie územia - lokálneho charakteru, viažuce sa bezprostredne na obdobie realizácie úprav a revitalizáciu Detvianskeho potoka. Podstatne významnejšie sa prejaví pozitívne dopady s ktorými sa činnosť spája. Zvýšením prietoku koryta toku sa dosiahne zvýšenie ochrany majetku obyvateľov mesta Detva, resp. objektov lokalizovaných v bezprostrednej blízkosti Detvianskeho potoka.

S ohľadom na výsledky posúdenia vplyvov navrhovanej činnosti na životné prostredie, za podmienky, že nedôjde v zmysle zákona NR SR č. 24/2006 Z.z. k zásadným zmenám, ktoré by viedli k objaveniu nových skutočností, ktoré by zásadným spôsobom zmenili náhľad na posudzovanú činnosť, **navrhujeme činnosť ďalej neposudzovať** a povoliť jej realizáciu v navrhovanom variante, ktorý bol vyhodnotený ako optimálny a technicky realizovateľný.

V. POROVNANIE VARIANTOV NAVRHOVANEJ ČINNOSTI A NÁVRH OPTIMÁLNEHO VARIANTU

1. Tvorba súboru kritérií a určenie ich dôležitosti na výber optimálneho variantu

Kritériom pre výber optimálneho variantu je snaha o dosiahnutie cieľa navrhovanej činnosti pri zachovaní prírodných hodnôt krajiny dotknutého územia a minimalizácii negatívnych dopadov činnosti na prírodné prostredie a obyvateľov dotknutého územia.

Pre výber optimálneho variantu sa uvažovalo najmä s nasledovnými skutočnosťami:

- súčasný stav jednotlivých zložiek životného prostredia
- zdravotné riziká
- pohoda a kvalita prostredia pre obyvateľstvo
- účinnosť navrhovaných opatrení

Kritéria pre výber optimálneho variantu:

- Vplyvy na obyvateľstvo
- Vplyvy na prírodu:
  - Vplyvy na abiotickú zložku prostredia – ovzdušie, vodu, na horninové prostredie a reliéf, pôdu
  - Vplyvy na biotu a chránené územia
- Vplyvy na krajinu, ÚSES, urbánny komplex a využívanie zeme
- Vplyvy na kultúrne pamiatky a historické pamiatky a archeologické náleziská, paleontologické náleziská a významné geologické lokality, kultúrne hodnoty nehmotnej povahy

Navrhovaná činnosť je posudzovaná okrem **nulového variantu** (tzn. stav, ktorý by nastal, keby sa navrhovaná činnosť neuskutočnila) **v jednom navrhovanom variante činnosti**.

Z dôvodov významne limitujúcich možnosti variantného riešenia navrhovanej činnosti navrhovateľ požiadal listom zo dňa 6.12.2011 Obvodný úrad životného prostredia Zvolen o upustenie od požiadavky variantného riešenia navrhovanej činnosti podľa § 22, ods. 7, zákona NR SR č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v znení neskorších predpisov.

Koncepcia úprav toku je projektovaná tak, aby sa navrhovanými úpravami zvýšila prietočnosť a zabránilo sa možnému zatápaniu okolitých pozemkoch a zároveň sa eliminovali zásahy do prírodného prostredia.

Charakter navrhovanej činnosti a jej priestorové usporiadanie, vzhľadom k tomu, že je činnosť viazaná na konkrétny vodný tok Detviansky potok, neumožňujú navrhnúť variantné riešenie, ktoré by umožnilo naplnenie stanoveného cieľa.

Obvodný úrad životného prostredia vo Zvolen z uvedeného dôvodu listom č. A/2011/02090-2 z dňa 15.12.2011 podľa § 22, ods. 7, zákona NR SR č. 24/2006 Z. z. upustil od požiadavky variantného riešenia zámeru (viď textovú prílohu zámeru).

Výber optimálneho variantu bol realizovaných z nasledujúcich možností:

- **nulový variant** – stav, ktorý by nastal, ak by sa navrhovaná činnosť nerealizovala. Bez realizácie protipovodňových opatrení – súčasný stav.
- **navrhovaný variant** – úprava a revitalizácia toku priamo spojená s dosiahnutím potrebnej úrovne ochrany príľahlého územia pred povodňami. Navrhovanými úpravami sa eliminujú pravdepodobné výskytu povodňových situácií v záujme ochrany príbrežných pozemkov, ako aj nehnuteľností na týchto pozemkoch.

2. a 3. Výber optimálneho variantu alebo stanovenie poradia vhodnosti pre posudzované varianty a zdôvodnenie návrhu optimálneho variantu

Výber optimálneho variantu priamo nadväzuje na hodnotenie vykonané v kapitole IV. 3. Údaje o predpokladaných priamych a nepriamych vplyvoch na životné prostredie a v kapitole IV. 6. Posúdenie očakávaných vplyvov z hľadiska ich významnosti a časového priebehu pôsobenia.

Vyhodnotenie poradia sa uskutočnilo na základe stanovených kritérií so zohľadnením miery eliminácie a kompenzácie vplyvov činnosti na jednotlivé zložky prostredia.

Výber optimálneho variantu sa uskutočnil metódou porovnávania jednotlivých variantov pre každé zvolené kritérium. Vhodnosť variant je označená číslami 1 alebo 2, pričom platí 1 – vhodný variant, 2 – menej vhodný variant. Pri určení poradia variantov sa za optimálny považuje ten variant, ktorý dosiahne nižší súčet.

Vyhodnotenie poradia posudzovaných variantov:

Kritérium	Nulový variant	Navrhovaný variant
Vplyvy na obyvateľstvo - ovplyvnenie pohody a kvality života, ochrana zdravia a majetku obyvateľstva	2	1
Vplyvy na pôdu, horninové prostredie a reliéf – stabilizovanie brehov, vplyv na stav výmoľovej erózie v území (erózia v čase väčších, resp. povodňových prietokov)	2	1
Vplyvy na vodné pomery - zmena rýchlosti prúdenia vody v toku	2	1
Vplyvy na ovzdušie a klimatické pomery	1	1
Vplyvy na biotu a chránené územia - vplyv na faunu, flóru a ich biotopy, vplyv na chránené územia, revitalizácia územia	2	1
Vplyvy na krajinu a ÚSES - vplyv na štruktúru a scenériu krajiny, ovplyvnenie prvkov ÚSES	2	1
Urbánny komplex a využívanie zeme - priemyselná výroba, poľnohospodárska výroba a lesné hospodárstvo, služby, rekreácia a cestovný ruch, doprava	2	1
Kultúrne a historické pamiatky a archeologické náleziská	1	1
Paleontologické náleziská a významné geologické lokality	1	1
Kultúrne hodnoty nehmotnej povahy	1	1
SPOLU	16	10
PORADIE VARIANTOV	2	1

Z vykonaného hodnotenia je stanovené poradie posudzovaných variantov nasledovné:

- 1) navrhovaný variant
- 2) nulový variant

Z výsledku posudzovania vyplynulo, že realizácia navrhovanej činnosti bude mať malý až zanedbateľný vplyv na životné prostredie územia - lokálneho charakteru, viažuce sa bezprostredne na obdobie realizácie úprav a revitalizáciu Detvianskeho potoka. Podstatne významnejšie sa prejavujú pozitívne dopady s ktorými sa činnosť spája. Zvýšením prietoknosti koryta toku sa dosiahne zvýšenie ochrany majetku obyvateľov mesta Detva, resp. objektov lokalizovaných v bezprostrednej blízkosti Detvianskeho potoka.

Pri dodržaní opatrení navrhovaných na ochranu jednotlivých zložiek životného prostredia nie je predpoklad, že dôjde k výraznému zhoršeniu kvality prostredia.

Na základe výsledkov hodnotenia odporúčame navrhovanú činnosť „Protipovodňové opatrenia na Detvianskom toku v Detve“ realizovať v posudzovanom navrhovanom variante, pretože je z environmentálneho a celospoločenského hľadiska prijateľný.

VI. MAPOVÁ A INÁ OBRAZOVÁ DOKUMENTÁCIA

Textové prílohy

Obvodný úrad životného prostredia vo Zvolen - upustenie od požiadavky variantného riešenia navrhovanej činnosti

Mapové prílohy

Príloha 1	Prehľadná situácia umiestnenia navrhovanej činnosti
Príloha 2	Situácia navrhovanej činnosti
Príloha 3.1	Katastrálna mapa, I. úsek
Príloha 3.2	Katastrálna mapa, II. úsek
Príloha 4	Geologická mapa dotknutého územia
Príloha 5	Mapa ochrany vodných zdrojov a tokov dotknutého územia
Príloha 6	Mapa ochrany prírody a krajiny dotknutého územia
Príloha 7	Mapa územného systému ekologickej stability dotknutého územia
Príloha 8	Mapa bonitovaných pôdno-ekologických jednotiek dotknutého územia
Príloha 9	Fotodokumentácia

VII. DOPLŇUJÚCE INFORMÁCIE K ZÁMERU

Zoznam hlavnej použitej literatúry

- Atlas inžinierskogeologických máp SSR, 1988
- Atlas krajiny SR 2002, MŽP SR Bratislava – Banská Bystrica 2002
- Čiastkový monitorovací systém – voda, SHMU Bratislava, 2008
- Čiastkový monitorovací systém – voda, SHMU Bratislava, 2004
- Drdoš J. a kol., 1995: Základy krajinného plánovania, TU Zvolen
- Európsky dohovor o krajine, ETS 176 – Európsky dohovor o krajine, 20. 10. 2000 Florencia
- Hydrogeologická rajonizácia Slovenska, 1981, Hydrometeorologický ústav, Bratislava
- Jančura P., 2003: Charakteristický vzhľad krajiny. Habilitačná práca, TU Zvolen, FEE, 120 s.
- Jančura P. a kol., 2010: Detva, hodnoty krajiny. Poniky, 2010
- Klinda, J., Lieskovská, Z. (eds.): Správy o stave životného prostredia Slovenskej republiky – roky 2000 - 2004. MŽP SR Bratislava a SAŽP Banská Bystrica,
- Kolektív, 2002: Správa o stave životného prostredia Banskobystrického kraja, SAŽP, Banská Bystrica
- Konečný, V., Lexa, J., 1984: Regionálne geologické mapy Slovenska 1 : 100 000 – Geologická mapa Stredoslovenských neovulkanitov. Geologická ústav Dionýza Štúra, Bratislava.
- Linkeš, V., Pestún, V., Džatko, M., 1996: Príručka pre používanie máp bonitovaných pôdnoekologických jednotiek. Výskumný ústav pôdnej úrodnosti, Bratislava
- Marhold, K., Hindák, F.: Zoznam vyšších rastlín Slovenska, Veda, Vydavateľstvo SAV, Bratislava.
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Detva na roky 2008 – 2013. Detva, 2008
- Supuka J., Schlampová T., Jančura P., 1999: Krajinárska tvorba, TU Zvolen, FEE, 210 s.
- Supuka J., 2000: Ekológia urbanizovaného prostredia, TU Zvolen, FEE, 213 s.
- Šály, R., 1998: Pedológia, TU Zvolen
- Územný plán VÚC Banskobystrického kraja v znení Zmien a doplnkov, 2009
- Územný plán mesta Detva, 2006

Webové stránky:

- www.air.sk
- www.detva.sk
- www.geology.sk
- www.katasterportal.sk
- www.ssc.sk
- www.statistics.sk
- www.vupop.sk

VIII. MIESTO A DÁTUM VYPRACOVANIA ZÁMERU

Zámer bol vypracovaný v Banskej Bystrici, v decembri 2011

IX. POTVRDENIE SPRÁVNOSTI ÚDAJOV

NAVRHOVATEĽ:

Navrhovateľ: Mesto Detva
J. G. Tajovského 7
962 12 Detva

Zodpovedný zástupca: Ing. Ján Šufliarský – primátor mesta

Navrhovateľ zodpovedá za údaje technicko-ekonomického charakteru.

---

podpis
zodpovedného zástupcu navrhovateľa

SPRACOVATEĽ:

Spracovateľ: HES-COMGEO spol. s r.o.
Kostiviarska cesta 4
974 01 Banská Bystrica
RNDr. Anton Auxt – konateľ
RNDr. Marianna Šuchová – konateľka

Zodpovedný zástupca
a koordinátor úlohy: RNDr. Marianna Šuchová – konateľka

Riešiteľ úlohy: Ing. Ivana Gregová
Ing. Daniel Danko – grafické prílohy

Spracovateľ zodpovedá za údaje environmentálneho charakteru.

---

podpis
zodpovedného zástupcu spracovateľa